Oplata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראָשען

היינט 8 זייטען

נייער פאָלקסבלאַט

№ 199	Łódź, Sroda 26 sierpnia 1931 r.	נייַנטער יאָהרגאַנג	לאָדז, מיטוואָך י״ג אלול תרצ״א	№ 199

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פעטריקאָווער 21, טעל. 224-71

די נייע ענגלישע רעגירונג

מאַקדאָנאַלד — פּרעמיער; סנאָודען ווידער פינאַנץ־מיניסטער, 2 נאַציאָנאַלע יודען פאַרנעמען וויכטיגע טעקעס. לאָרד רידינג — אויסערן־מיניסטער, הערבערט סאַמיועל אינערן־מיניסטער

ליבאָר־פּאַרטיי געגען מאַקדאָנאַלד'ן

לאָנדאָן, 25. (ט״ו) האַלב 7 אין אָוונט איז אָפיציעל מיטגעטיילט געוואָרען די ליסטע פון דעם נייעם קאַבינעט:

פּרעמיער־מיניסטער: מאַקדאָנאַלד (אַרבייטער־פּאַרטיי). פּרעזידענט פון מלוכה־ראַט: באַלדווין (קאָנסערוואַטיסט). אויסערן־מיניסטער: לאָרד רידינג (ליבעראַל). מיניסטער פאַר דאָמיניאָנס און קאָלאָניעס: טהאָמאַס (אַרבייטער־פּאַרטיי). פינאַנץ־מיניסטער: סנאָודען (אַרב. פּאַרטיי). לאָרד קאַנצלער: לאָרד סאַנקיי (אַרב. פּאַרטיי). אינערן־מיניסטער: סער הערבערט סאַמיועל (ליבעראַל). מיניסטער פאַר אינדיען: סער סאַמיועל האָאָר (קאָנסערוואַטיסט). געזונדהייטס־מיניסטער: נעוויל טשעמבערלען. (קאָנסערוואַטיסט). ערשטער לאָרד פון דער אַדמיראַליטעט — אוסטען טשעמבערלען. האַנדעלס־מיניסטער: פיליפ ליסטער (קאָנסערוו.) מיניסטער פאַר שאָטלאַנד: אַרטשיבאַלד סינקלער (ליבעראַל). ערציהונגס־מיניסטער: סער דאָנאַלד מעקלען (ליבעראַל). לאַנדווירטשאַפטס־מיניסטער — נאָך נישט בעקאַנט. קריגס־מיניסטער — נאָך נישט בעקאַנט. אַרבייטס־מיניסטער: סער הענרי בעטערטאָן (קאָנסערוואַטיסט). מיניסטער פאַר עפענטליכע אַרבייטען: מאַרקיז לאָנדאָנדערי (קאָנסערוו.) (אַרבייטער־פּאַרטיי). לופט־מיניסטער: לאָרד אַמילרי.

דער פּרעזידענט פון מלוכה־ראַט באַלדווין איז דער פיהרער פון די רעגירונגס־פּאַרטייען אין פּאַרלאַמענט.

מיטוואָך אינדערפריה האָט דער נייער קאַבינעט איבערגענומען די מאַכט.

אולטימאַטום פון אַמעריקאַנער בענק

לאָנדאָן, 25. (ספּ. טעל) „דיילי העראַלד" ברענגט אַ סענסאַציאָנעלע ידיעה וועגען דער ווירקונג פון די אַמעריקאַנישע בענק אויפ'ן פערלויף פון רעגירונגס־קריזיס און אינערליכער פּאָליטיק פון ענגלאַנד.

„פעדעראַל רעזערוו באַנק" האָט מיטגעטיילט דער ענגלישער באַנק, אַז אַמעריקא איז גרייט צו געבען בעדייטענדע קרעדיטען בתנאי, אַז ס'וועט גלייך פּרעציזירט ווערען דער פּלאַן פון אַדורכפיהרען די בידזשעט־אָפּשפּאָרונגען דורך פערקלענערען די אַרבייטסלאָזע אונטערשטיצונגען אָדער דורך אָפּשפּאָרונגען אין דער מלוכה־אַדמיניסטראַציע.

די ציימונג בעמערקט דערביי אַז דאָס אָננעהמען פון דעם אולטימאַטום פון די אַמעריקאַנער בענק איז אַ קלאַפּ פאַר'ן פּרעסטיזש פון דער מלוכה־

וואָס זאָגט די אויסלענדישע פּרעסע?

פּאַריז, 25. (ספּ. טעל.) די פּאַריזער פּרעסע איז אין אַלגעמיין צופרידען פון דער ענדערונג אין ענגלאַנד.

דאַגעגען האָט די ענדערונג אַרויסגערופען אין דייטשלאַנד אַ געדריקטע שטימונג. די פּרעסע שרייבט אַז דער ביז איצטיגער פריינדליכער קורס בנוגע דייטשלאַנד האָט אָפּגעטרעטען דאָס אָרט אַ נישט זיכערען קורס.

ליבאָר־פּאַרטיי און פּראָפ. פעראיינען געגען מאַקדאָנאַלד

לאָנדאָן, 25. (ט״ו) די ווייטערדיגע האַלטונג פון דער אַרבייטער־פּאַרטיי און פון די פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען בנוגע דער נאַציאָנאַלער רעגירונג איז נאָך נישט בעקאַנט. די צאָהל אָנהענגער פון מאַקדאָנאַלד'ן אין דער ליבאָר־פּאַרטיי וועט ווערען וואָס אַמאָל קלענער.

דער געוו. אויסערן־מיניסטער הענדערסאָן איז אין אַ שאַרפער אָפּאָזיציע געגען מאַקדאָנאַלד'ן און וועט זיכער איבערנעהמען די פיהרונג פון דער ליבאָר־פּאַרטיי נאָך מאַקדאָנאַלד'ן.

צום רעגירונגס־קריזיס אין ענגלאַנד

צוריקגעטרעטענע אַרבייטער־רעגירונג פון מאַקדאָנאַלד

500 מיליאָן דאָלאַר פאַר ענגלאַנד

ניו־יאָרק, 25. (ספּ. טעל.) אויף „וואָל סטריט" ווערען געפיהרט אונטערהאַנדלונגען וועגען שאַפען אַ סינדיקאַט פון די באַנקען, וועלכע זאָל געבען ענגלאַנד אַ נייעם קרעדיט אין דער הויך פון 300 ביז 500 מיליאָן דאָלאַר. דער דאָזיגער קרעדיט זאָל זיין אַ קורצטערמיניגער.

וועניגער מיניסטאָרען

לאָנדאָן, 25. (ספּ. טעל) ס'ווערען געפיהרט אונטערהאַנדלונגען וועגען פערקלענערען די צאָהל מיניסטאָרען ביז 14. ס'איז שוין זיכער, אַז דאָס מיניסטעריום פון דאָמיניעס וועט פעראייניגט ווערען מיט'ן קאָלאָניען־מיניסטעריום.

ס'זאָלען פאָרקומען נייע וואַהלען צום ענגלישען פּאַרלאַמענט

לאָנדאָן, 25. (ספּ. טעל.) „דיילי טעלעגראַף"

שטעלט פעסט, אַז די קאָאַליציע־רעגירונג וועט געדויערן נאָר אויף אַ קורצער צייט. באַלד נאָכדעם, ווי דער פּאַרלאַמענט וועט אָננעהמען דעם אָפּשפּאָרונגס־פּראָגראַם וועט די רעגירונג דעמיסיאָנירען און ס'וועלען אויסגעשריבען ווערען נייע וואַהלען.

מאַקדאָנאַלד'ס שוואַנען־ליד

לאָנדאָן, 25. (ט״ו) דער פּרעמיער מאַקדאָנאַלד האָט נעכטען שפּעט אין אָוונט געהאַלטען אַ רעדע דורך ראַדיאָ וועגען דער איצטיגער לאַגע אין ענגלאַנד. ער האָט צווישען אַנדערען געזאָגט:

איך האָב מיין גאַנץ לעבען געווידמעט אויסצובויען אַ פּאָליטיש פּאַרטיי, אויך איצט האָב איך נישט געענדערט מיינע איבערצייגונגען און מיין אידעאַל ווי איך זעה, האָב איך נישט מעהר דאָס פערטרויען פון דער אַרבייטער־בעוועגונג צוליב מיין האַנדלונג, איך בין אָבער זיכער, אַז איך פערטרעט די אינטערעסען פון די ברייטסטע קריזען. איך טו דאָס אָבער, וואָס מיין נאַציאָנאַלער פליכט־בעוואוסטזיין דיקטירט מיר, נישט קוקענדיג אויף די פאָלגען.

רעדענדיג וועגען דער לאַגע אין ענגלאַנד האָט מאַקדאָנאַלד געזאָגט, אַז אויסלאַנד האָט צוריקגע־צויגען די קרעדיטען, דאָס איז צוליב דעם דייטשען קריזיס. ענגלאַנד האָט געהאַט פיל געלד אין דייטשלאַנד. די עפענטליכע מיינונג אין אויסלאַנד האָט אויך מיט פערדאַכט געקוקט אויפ'ן ענגלישען בידזשעט, די אויסלענדער האָבען גאַנץ גוט געוואוסט אַז די פינאַנציעלע שוועריגקייטען אין ענגלאַנד, זענען נישט נאָר פאַר ענגלאַנד אַליין, נאָר זיי זענען געפעהרליך פאַר דער גאַנצער וועלט, זיי מוזען ענגלאַנד העלפען, זיי ווילען אָבער זיין זיכער מיט דער לאַגע אין ענגלאַנד. ס'האָט געמוזט צוריקגעשטעלט ווערען דאָס צוטרוי פון דער וועלט צו ענגלאַנדס קרעדיט. ווען דער פונט וואָלט צוזאַמענגעבראָכען וואָלט ענגלאַנד נישט געקאָנט בעצאָהלען איהרע חובות אין ענגלאַנד און דער ענגלישער קרעדיט וואָלט פערלוירען געגאַנגען.

וואָס וועלען די סאָוויעטען ענטפערן?

אויף דעם פּוילישען שלום־פאָרשלאַג

וואַרשאַ, (טעלעפאָניש) נעכטען אין אָוונט איז צוריקגעקומען פון מאָסקווע דער פּוילישער געזאַנדטער אין סאָוויעט־רוסלאַנד פּאַטעק.

פאַר'ן אַוועקפאָהרען פון מאָסקווע, איז פּאַטעק געווען אין אויסערן־קאָמיסאַריאַט, וואו ער האָט איבערגעגעבען דעם פּוילישען פאָרשלאַג וועגען אַ נישט־אַגרעסיע־אָפּמאַך.

היינט וועט דער געזאַנדטער פּאַטעק אויפגענומען ווערען דורכן אויסערן־מיניסטער זאַלעסקי.

מיט גרויס שפּאַנונג ווערט ערוואַרט דער סאָוויעטישער ענטפער.

דייטשע בערזעס ווערען ווידער געעפענט

בערלין, 25 (ספּ. טעל.) אויף אַ פערזאַמלונג פון דער בערלינער בערזע איז בעשלאָסען געוואָרען דעם 3 סעפּטעמבער ווידער צו עפענען די דייטשע געלד בערזעס.

גאַנדי קומט דאָך קיין לאָנדאָן

לאָנדאָן, 25 (ספּ. טעל.) פון אינדיען מעלדעט מען, אַז גאַנדהי האָט ענדליך בעשלאָסען צו קומען קיין לאָנדאָן אין אַנטייל צו נעמען אין די בעראַטונגען ביים „קיילעכדיגען" טיש. אזוי אַז מ'קען רעכענען, אַז ס'וועט ענטגילטיג געשלאָסען ווערען אַ שלום צווישען דער ענגלישער רעגירונג און גאַנדיס פּאַרטיי וועגען דעם פּראָגראַם וואָס דאַרף אדורכגעפיהרט ווערען אין אינדיען.

גרויסער שטורם אויפ'ן ים

300 פישער־שיפען אין געפאַהר

פּאַריז, 25 (ספּ. טעל.) אויפ'ן ברעטאָנער ברעג הערשט אַ שרעקליכער שטורם־ווינד. דער שטורם האָט געטראָפען אויפ'ן אָפענעם ים 300 פראַנצויזישע פישער־שיפען.

פון איינער אַזאַ שיף האָבען די כוואַליעס אַראָפּגעשוואָנקען 8 מענשען. וועגען ראַטעווען זיי האָט שוין נישט געקענט זיין קיין רייד. די לאַגע פון פיל שיפען איז אַ זעהר געפעהרליכע.

די פיהרער פון די ליבעראַלען:

לאָרד דזשאָרדזש
געוועזענער פּרעמיער־מיניסטער
בעת דער וועלט־מלחמה

הערבערט סעמיועל
געוו. הויך־קאָמיסאַר פון ארץ־ישראל
איצטיגער אינערן־מיניסטער

דער דריטער קריזיס־ווינטער

נעכטיגע גרויסע בעראַטונג אין מיניסטאַרן־ראַט וועגן אַרבייטסלאָזיגקייט

קוילען, האָלץ, קאַרטאָפעל און תּבואה פאַר פערלעגענע שטייערן

וואַרשאַ, 25. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). נעכטען איז אין פּרעזידיום פון מיניסטאָרן־ראַט פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ וועגן די מיטלען צו לינדערן דעם קריזיס און אַרבייטסלאָזיגקייט. אין די בעראַטונגען האָבען אַנטיילגענומען הונדערט פאָרשטעהער פון זעלבסטפערוואַלטונגען, האַנדעלס־קאַמערן, האַנדווערקער־קאַמערן און אַנדערע געזעלשאַפטליכע אינסטיטוציעס.

די קאָנפערענץ האָט געעפענט דער פּרעמיער פּריסטאָר, וועלכער האָט געזאָגט: מיר שטעהען פּנים אל פּנים פון דריטען ווינטער, וועלכען מיר וועלען איבערלעבען אונטער'ן צייכען פון קריזיס.

מ'קען נישט פאָרזעהען ווי ס'וועט זיין דער פערלויף פון ווינטער, יעדענפאַלס וועט ער זיין זעהר שווער, פאַר די מענשען, וועלכע האָבען נישט קיין אַרבייט, שוין דערפאַר, ווייל דאָס איז דער דריטער ווינטער פון קריזיס, ווען ס'פערלענגערט זיך די אַרבייטסלאָזיגקייט, שעפּען זיך אויס די אָפּשפּאָרונגען, ביי אַזעלכע שווערע אומשטענדען איז קיין שום רעגירונג נישט ביכולת מיט אייגענע כוחות אָהן מיטהילף פון דער געזעלשאַפט, עפּעס ממשות'דיגעס אויפצוטון, די אויסערגעוועהנליכע סיטואַציע פערלאַנגט אָנצווענדען אויסנאַהמס־מיטלען. נאָך וועלכע מ'דאַרף קומען צו די ברייטע געזעלשאַפטס־ספערען.

די קאַמיסיע, וואָס איז גערופען געוואָרען צו פאָרשען די מיטלען צו לינדערן די אַרבייטסלאָזיגקייט האָט צוגעשטעלט אַ פּראָגראַם וועלכער האָט זיך גערעכענט מיט די מעגליכקייטען פון דער רעגירונג און די נויטיגקייט פון געזעלשאַפטליכער זעלבסטשוץ. דורך פערטיילען די אַרבייט צווישען די וואָס נויטיגען זיך אין איהר אַמייסטען און שאַפען די געהעריגע פינאַנסיעלע מיטלען אויף אונטערשטיצונגען. ס'מוז מאָבּיליזירט ווערען די אָנשטרענגונג פון דער געזעלשאַפט, איידער די רעגירונג וויל איינפיהרען דעם דאָזיגען פּראָגראַם, האָט זי געוואָלט אויסהערען די מיינונג פון די געזעלשאַפטליכע קרייזען.

דאַן האָט דער שעף פון עקאָנאָמישען קאַמיטעט ביים מיניסטאָרען־ראַט פאָרגעשטעלט דעם פּלאַן פון דער ספּעציעלער קאָמיסיע, קודם כל ווערט אָנגענומען דערזעלבער פּרינציפּ, וועגען וועלכען מ'רעדט איצט אין אַמעריקא, אַז מ'זאָל אַנשטאָט 6 טעג אין וואָך אַרבייטען נאָר 3 אָדער הערכסטענס פיר, מען זאָל נישט אַרבייטען קיין דריי שיכטען, נאָר 4, דאָס הייסט צו 6 שעה אַ טאָג. די פאַבריקאַנטען וועלען דעריבער גאָרנישט פערלירען. ווייל די שטייערען וועלען גענומען ווערען נ"ט לויט דער צאָהל בעשעפטיגטע אַרבייטער נאָר לויט דער צאָהל אַרבייטס־שעה'ן וועלכע וועלען זיך אין גענעבענעם פאַל נישט ענדערען.

דאַן ווערט אין פּלאַן גערעדט וועגן בעזייטיגען פון דער אַרבייט די יוגענדליכע, פּערהייראַטע פרויען און פּויערים, וועלכע האָבען אייגענע ערד. זייער אָרט ביי דער אַרבייט זאָלען פערנעהמען מענשען וועלכע דאַרפען מפרנס זיין פאַמיליעס.

ווייטער דאַרף געשאַפען ווערען אַנ'אָרגאַניזאַציע, פון שנעלער הילף פאַר די אַרבייטסלאָזע, וועלכע האָבען נישט קיין שום אונטערשטיצונגען, די שטיצע זאָל געגעבען ווערען אין קוילען, האָלץ און פּראָדוקטען.

פאַר פערלעגענע שטייערען דאַרף די רעגירונג אויך נעהמען קוילען, האָלץ, קאַרטאָפעל און תּבואה, וועלכע וועלען גענומען ווערען אויף דער אונטערשטיצונגס־אַקציע, צו דעם צוועק וועלען אויך פערווענדעט ווערען אַלע קאָנפיסקירטע זאַכען בעת'ן שמוגלען איבער דער גרעניץ.

דער פּרעזעס פון פערבאַנד פון די האַנדעלס־קאַמערן מיג. קלאַרנער האָט ערקלערט זיין שטעלונג אין דריי ווערטער: „מיר זענען צו דיספּאָזיציע".

נאָך אַ קורצער דיסקוסיע איז די בעראַטונג אָפּגעלעגט געוואָרען.

—=:)(:=—

אנדענק־בוך צום 25. יאהרצייט פון „שעדלעצער פּאָגראָם"

שעדלעץ (יט"אַ) אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם 25־טען יאָהרצייט פון שעדלעצער פּאָגראָם, וועלכער פאַלט אויס די קימענדיגע וואָך, איז אויף אַ בעראַטונג פון אַ רייהע עסקנים אין שעדלעץ בעשלאָסען געוואָרען איינצואָרדנען אין דעם טאָג פון יאָהרצייט אַ טרויער־פערזאַמלונג. גלייכצייטיג האָט די רעדאַקציע פון „שעדלעצער וואָך" בעשלאָסען ציטרעטען ארויסצוגעבען אַנ'אָנדענקס־בוך וועגען שעדלעצער פּאָגראָם. אין דאָזיגען בוך זאָל אריינקומען אַ גענויע בעשרייבונג פון פּאָגראָם, וועגען די עטליכע און דרייסיג געפאַלענע יודישע קרבנות, פאָטאָגראַפיעס, בילדער אא"וו.

אַכטונג, דאַמען!

דערמיט מאַך איך בעקאַנט מיין געעהרטע קונדשאַפט, אַז אין מיין

דאַמען־שניידער־אַטעליער

L. APPEL

ŁÓDŹ, GDAŃSKA 15
prawa oficyna, parter

איז אָנגעקומען די בעסטע

הערבסט־ און ווינטער־זשורנאַלען

ס'ווערען אָנגענומען זאַמטליכע בעשטעלונגען צו צוגענגליכע פּרייזען.

רעעלע בעהאַנדלונג! פּינקטליכע אויספיהרונג! קומט און איבערצייגט אייך!

יעדער איינציגער

מעבעל

האָט זיך איבערצייגט, אַז פאַר דיוואַנען, פעלצען, נייה־מאַשינען, גאַרדעראָבען או"וו

צאָהלט די העכסטע פּרייזען

א. ווייצמאַן שענקעוויטש 23

טעלעפאָן 191=00.

ביי מיר איז שטענדיג פערשידען גענוצטע מעבעל אין גוטען צושטאַנד צו פערקויפען.

2 קוואַליפיצירטע נייטאָרינס

צו געוועהנליכע דאַמען־ און מענער־וועש

ווערען פון זאָפאָרט געברויכט

אוים'ן אָרט צו נייהען.

צו ערפאַהרען דורכ'ן טעלעפאָן 12=159.

Dr. MED.
Józef Imich

ספּעציאַליסט פון אויערען, נאָז, האַלז און קעהל־קראַנקהייטען

צוריקגעקעהרט

מאָניושקי 1, טעלעפאָן 97=209.

נעהמט אָן פון 1—2 און פון 5—7 נאָכמ.

Dr Med
M. Wajnberg

ספּעציאַל אַרצט פאַר נערוועז־קראַנקהייטען

צוריקגעקעהרט.

ŻEROMSKIEGO 95 (פּאָנסקאַ)
טעל. 20=172

נעהמט אָן פון 5 ביז 7 נאָכמיטאָג.

Lekarz-Dentysta
St. GELBERG

Zawadzka 14, tel. 108-33

צוריקגעקעהרט.

נעהמט אָן פון 10—2 און פון 4—7 אָוונד.

Dr. MED. H. LUBICZ

ספּ. פאַר הויט, ווענערישע און געשלעכטס־קראַנק.

צעגעלניאַנאַ 7 (פריהער 43), טעל. 142=13

עמפּפאַנגס־שעה'ן 8—10, 12—2, און 5—8, זונטאָג און יו"ט 9—1, פאַר דאַמען בעזונדערער וואַרטע־זאַל.

Dr. M. Lerner

קינדער־קראַנקהייטען

צוריקגעקעהרט

זאַכאַדניאַ 64, טעל. 113-09

נעהמט אָן פון 3—5 נאָכמיטאָג. 4279

Dr. med.
W. Eychner

גינעקאָלאָג־אַקושער

זגערזשער 11

טעלעפאָן 72—134

נעמט אָן פון 3—4 נאָכמ. און פון 7—9 אָוונט.

עס ווערען געזוכט קוואַליפיצירטע אַרבייטער אויף קראָפּן צו P.D. און צו גלאַטע מאַשינען. פּאָלנאָצנאַ 25 2־טער הויף, אין סוועטער־פאַבריק. 4627

די ליטונג פון דער 7־קל. שולע

פון א. עדעלשטיין, 9 סאַלנאַ 9

מאַכט בעקאַנט, אַז עס ווערען אָנגענומען שילער פון 7 ביז 14 יאָה" אין אַלע קלאַסען אויף דעם יאָהר 1931/32, יעדען טאָג פון 9 פריה ביז 1 מיטאָג און פון 3—6 נאָכמיטאָג.

אין דער שולע ווערט געלערנט, אַ חוץ די וועלטליכע בילדונג, עברי, חומש, רש"י, תּנ"ך, משניות, דינים און גמרא מיט תּוספות דורך די בעסטע לעהרער און מלמדים.

די ערציהונג איז אַ שטרענג רעליגיעזע. נאָכ'ן פערלאַנג פון די עלטערן ווערען די שילער פאָרגעברייט אין אַלע יודישע גימנאַזיעס.

אין פאָרברייטונגס־קלאַס ווערען אָנגענומען שילער פון 5 יאָהר אָהן פאָרקענטניש. אַלע פאָרמאַליטעטען לגבי דער שול־מאַכט: רויטע צעטלען, איבערטראָגען קינדער פון אַנדערע שולען ערלעדיגט די שולע.

די למודים פאַנגען אָן דעם 1.IX.31, י"ט אלול.

לייטער פון דער שולע י. ערעלשטיין.

איז דער בעוואוסטער 7־קל. שולע

פון ש. זשעלאַנקאַ, פּילסודסקיעגאָ 70 (וואָסבאָדניאַ) פּראָנט, 1. שט.

ווערען אָנגענומען שילער פון 6 יאָה' אָן גענצליך אָהן פאָרבערייטונג און ווערען גרינדליך צוגעגרייט אין אַלע היגע מיטעל־שולען. גרויס געוויכט ווערט געלייגט אויף די רעליגיעזע און העברעאישע למודים. די שולע האָט דאָס יאָהר פערגרעסערט דאָס לאָקאַל, ווי אויך דאָס גאַנצע לעהרער־פּערסאָנאַל, וועלכעס בעשטעהט פון ערשטקלאַסיגע פּעדאַגאָגישע קרעפטען.

בעמערקונג: דורכגאַנג דורך פּיעטריקאָווער 44 און 46.

איינשרייבונגען טעגליך אין קאַנצעלאַריע פון 10—2 און פון 4—6 נ"מ

GIMNAZJUM HUMANISTYCZNE MĘSKIE
I. KACENELSONA

(z prawami gimnazjów państwowych)

Śródmiejska 5, tel. 151-79

אָנמעלדונגען פון נייע שילער נעמט אָן די קאַנצעלאַריע טאָג־טעגליך פון 11 ביז 2 און פון 5 ביז 7 נאָכמיטאָג.

פון מיטוואָך, דעם 26־טען, ווערט דאָס גימנאַזיום איבערגעטראָגען אין דער נייער געביידע,

זאַוואַדזקאַ 43

די דירעקציע.

Gimnazjum Żeńskie T-wa „KULTURA"
ul. PIOTRKOWSKA 85.

Zapisy przyjmuje sekretarjat codziennie od godz. 10-ej do 2-giej po południu w lokułu szkoły ul. Piotrkowska 85.

Zajęcia i egzaminy wstępne rozpoczną się w dniu 2. września rb.

Od 1. października r. b. zostaje gimnazjum przeniesione do nowego lokalu przystosowanego do wymagań higgieny z obszernym ogrodem i boiskiem przy Wólczańskiej 123. Uruchom. zostaną klasy przygotowawcze I, II i III

Opłaty szkolne niskie pozostają niezmienione.

Urzędnicy państwowi płacą za dzieci do kl. 5-ej włącznie 15.— zł. od 6-ej do 8-ej włącznie 20.— zł. miesięcznie.

Dr. med. J. LUBICZ

כירורג־אָרטאָפּעד

פּאָלודניאָווא 9. טעל. 17=183

צוריקגעקעהרט

קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער

אייגענע פּראַצאָווניע פון זאַמטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען ווי: וואָקלאַדקעס אויף פּלאַטפוסען, קינסטליכע הענט, און פיס, גאָרסעטען א. ז. וו.

נעמט אָן פון 2.30 ביז 4.30 נאָכמיטאָג.

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI

צוריקגעקעהרט

צעגעלניאַנאַ 4, טעל. 90=216

ספּעציאַל־אַרצט פאַר הויט־ און וועגערישע קראַנקהייטען, מענער־שוואַכע. אַלע אַרט אַנאַליזען, עלעקטראָטעראַפּיע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ־שטראַהלען.

נעמט אָן פון 8—2 און פון 5—9 אָוונד.

בעזונדער וואַרטע־צימער פאַר פרויען.

DR. MED.
Jerzy SUDYA

ספּעציאַל־אַרצט פאַר אַקושער־ און פרויען־קראַנקהייטן

ZIELONA 30 זשעלאָנאַ

טעלעפאָן 115-27

נעמט אָן פון 5 ביי 7 נאָכמיטאָג.

ס'ווערט געזוכט אַ טיכטיגע

פערקויפערין (פריילין)

אין אַ קאָנפעקציע־געשעפט אין פּאַמערן.

געניטעדע זיך צו דערוויסען פון 6—7 נאָכמיטאָג ביי סענדעראָוויטש, נאָוואָמיעסקאַ 20, אויפ'ן הויף, פּאַרטער. 4724

Dr. B. Robinson

פּיעטריקאָווער 10, טעל. 86=131

צוריקגעקעהרט.

Dr. KNICHOWIECKI

Choroby dzieci
61 SIENKIEWICZA 61
tel. 110-20
POWRÓCIŁ.

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט־קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער־שוואַכע

אַנדזשעיאַ 5, טעל. 40-159

נעמט אָן פון 8—11 און פון 5—9 אָוו.
זונטאָג און יום־טוב פון 9—1 פאַרמ.
בעזונדערער וואַרטע־זאַל פאַר פרויען.

וואַרפט נישט אַוועק

קיין אויסגעברענטע

זשאַרובקעס

פאַר יעדע אַלטע זשאַרובקע בעקומט איהר אַ נייע געגען צוצאָהלונג פון אַ האַלבען פּרייז

ביי מ. זענדעל

פּלאַץ וואָלנאָשטשי 9

(רוג נאָוואָמיעסקאַ) טעל. 124 98

די ליטונג פון בעוואוסטען אָרטאָדאָקסישען לעהר־אַנשטאַלט

„תּורה ודעת" פּלאַץ וואָלנאָשטשי 6

מאַכט בעקאַנט, דאָס ס'ווערען אָנגענומען תּלמידים פון 5 ביז 13 יאָהר. עלטערן! פערשרייבט אייערע קינדער אין חדר „תּורה ודעת", וואו ס'ווערט געלייגט ג'ויס אַכט אויף די ערציהונג און דורך ארץ'דיגע אויפפיהרונג און ס'ווערט געלערנט דורך מלמדים מיט אַ ליסטען תּורה ודרך ארץ און אַלעס, וואָס אַ יודיש קינד ברויך צו וויסען.

קינדער פון 4—8 יאָהר ווערען געברענגט און אַהיים־געפיהרט דורך אַ ספּעציעלען מענש. איינשרייבונגען ווערען אָנגענומען טעגליך פון 8—11 פריה און פון 2—5 נאָכמ.

Dr. med.
I. Grynberg

אינערליכע קראַנקהייטען ספּעצ. פאַר האַרץ

צוריקגעקעהרט

CEGIELNIANA 17 צעגעלניאַנאַ

Telefon 17-415 טעלעפאָן

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאָדז, 26 אויגוסט 1931

די קאָאַליציע אין ענגלאַנד

דער אויסגאַנג וועלכער איז געפונען געוואָרען אין ענגלאַנד, כדי צו ראַטעווען די לאַגע פון די פינאַנצען און ווירטשאַפט, וואָס האָבען געדראָהט געבראָכען צו ווערען, בעווייזט ווי ווייט ערנסט עס איז דאָרט די לאַגע. אַזעלכע אויסוועגען האָבען אַנגעווענדעט די אייראָפּעאישע לענדער אין מאָמענטען פון גרויסער געפאַהר, וואָס האָט געדראָהט דעם עצם עקזיסטענץ פון דער מלוכה. פונקט ווי ס'איז אין פראַנקרייך מיט עטליכע יאָהר צוריק, ווען דאָס לאַנד איז געשטאַנען אויף דעם געפעהרליכסטען וועג פון אינפלאַציע, געבילדעט געוואָר'ען אַ קאָאַליציע־רעגירונג, אַזוי איז דאָס געשעהען אויך איצט אין ענגלאַנד: דער שעף פון דער לייבאָר־פּאַרטיי בילדעט אַ רעגירונג פון אַלע דריי ענגלישע פּאַרטייען.

מאַקדאָנאַלדס רעגירונג האָט געהאַט אויסגעאַרבייט אַ פּראָגראַם פון דעקען דעם דעפיציט, וואָס איז געשאַפען געוואָר'ען אין ענגלישען מלוכה־בודזשעט און וואָס האָט בעטראָפען נישט ווייניגער ווי די קיילעכדיגע סומע פון 120 מיליאָן פונט שטערלינג. דער דאָזיגער דעפיציט האָט געזאָלט געדעקט ווערען אין דער העלפט דורך פערקלענער'ען די מלוכה־הוצאות, און דער העלפט דורך פערגרעסער'ען די שטייער'ען. עס איז אָנגעמערקט געוואָרען צו רעדוצירען די געהאַלטען פון די מלוכה־בעאַמטע, בישט אויסשליסענדיג די מיניסטאָרען, פון 12 ביז 20 פּראָצענט, דאַן האָט געזאָלט פערגרעסער'ט ווער'ען דער בייטראַג, וועלכען עס טראָגען אַריין אין פאָנד פאַר אַרבייטסלאָזע סיי די אונטערנעהמער, סיי די אַרבייטער א. א. וו.

דאָס דאָזיגע פּראָגראַם האָט אָנגעטראָפען אויף אַ ווידער־שטאַנד מצד די ליבעראַלען און די קאָנסערוואַטיווע. די ליבעראַלען האָבען געפאָדערט צו העכער'ען די שטייער'ען אויף טאַבאַק, ביר און אַלקאָהאָל געטראַנקען, די קאָנסערוואַטאָרען פון זייער זייט האָבען פערלאַנגט, אַז די סומע, וואָס איז נויטיג אויף צו דעקען דעם דעפיציט, זאָל בעקומען ווער'ען אין 75 פּראָצענט דורך פערקלענער'ען די הוצאות און בלויז אין 25 פּראָצענט דורך פערגרעסער'ען די שטייער'ען.

אַ נעגאַטיווע פּאָזיציע צום פּראָגראַם פון דער רעגירונג האָבען אָנגענומען די פּראָפעסיאָנעלע פער־איינען. זיי האָבען זיך קאַטעגאָריש אַרויסגעזאָגט געגען ענדער'ען דאָס סיסטעם פון הילף פאַר אַר־בייטסלאָזע און פאַר העכער'ען די שטייער'ען.

די לאַגע איז געוואָר'ען אויסערגעוועהנליך קאָמפּליצירט, עס האָט זיך געדאַכט, אַז עס וועט נישט געלינגען בשום אופן צו ברענגען צו אַן איינקלאַנג די ווידער־שפּרעכליכע שטרעבונגען פון די בעזונ־דער'ע גרופּען. בעזונדערס שווער איז געוואָרען דער געגענזאַץ אין די רייהען פון דער רעגירענדער אַרבייטער־פּאַרטיי. אַזוי ווי מאַקדאָנאַלד איז געווען ענט־שלאָסען אונבעדינגט דורכצופיהרען זיין פינאַנציעלען פּראָגראַם, האָט מען מורא געהאַט, אַז עס זאָל אַפילו קומען צו אַ שפּאַלטונג אין די רייהען פון דער פּאַרטיי מיט אַלע קאָנסעקווענצען, וואָס זענען פערבונדען מיט אַזאַ שפּאַלטונג.

וועגען דעם עווענטועלען אויסגאַנג פון דער לאַגע זענען אַרומגעגאַנגען פערשידענע ווערסיעס. עס איז מעגליך געווען, אַז מאַקדאָנאַלד זאָל זיך אָנ־געבען אין דימיסיע און זאָל פאָרלעגען דעם קעניג פונאַנדערצולאָזען דעם פּאַרלאַמענט און צו בעשטי־מען נייע וואַהלען. אָבער דאָס איז געווען נישט זעהר וואַהרשיינליך, ווייל מאַקדאָנאַלד וואָלט זיך נישט געוואָלט אַנגאַזשירען אין נייע וואַהלען אין דער צייט פון דער קריטישער לאַגע פון די פינאַנצען. עס האָט אויך געקאָנט געבילדעט ווער'ען אַ קאָנסער־וואַטיווע רעגירונג מיט אַ דירעקטער אויפגאַבע אַרויסצופיהר'ען די פינאַנצען פון לאַנד אויף אַ זיכער־ר'ען וועג.

די לאַגע איז אָבער צו ערנסט, אַז אויך די קאָנ־סערוואַטיווע זאָלען וועלע וואַליין איבערנעהמען די פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר דער רעגירונג. און אַזוי איז אין רעזולטאַט פון שווערע אונטערהאַנדלונגען און אינטערווענצען פון קעניג געקומען צו דער ביל־דונג פון אַ קאָאַליציע־קאַבינעט מיט'ן אַנטייל פון אַלע דריי פּאַרטייען. דער דאָזיגער קאַבינעט וועט האָבען אייגענטליך איין דירעקטע אויפגאַבע צו ראַטעווען די פינאַנצען און דעריבער רעכענט מען, אַז קיין גרויס אריכת ימים וועט ער נישט האָבען.

אָבער די ענדערונג אין דער ענגלישער רע־גירונג, אין איצטיגען מאָמענט, ווען די אונטערנאַצ־יאָנאַלע לאַגע איז אויסערגעוועהנליך געשפּאַנט און אייראָפּא שטעהט פאַר גאָר וויכטיגע ענטשיידונגען אין אַן ערשיינונג פון ערשטראַנגיגער בעדייטונג, און דער אַנטייל פון די צוויי נייע פּאַרטייען אין דער רעגירונג וועט זיכער האָבען אַ גרויסע השפּעה אויף דעם אינטערנאַציאָנאַלען מצב.

פ. ב.

——=:)O(:=——

בעטלער לאָזט איבער אַ ירושה

פון אַ פערטעל מיליאָן קראָן

פּראָג (יט"אַ) אין מונקאַטש איז געשטאָרבען אַ יודישער בעטלער מיט'ן נאָמען ווינטער. אין זיין בוידעם־דירה האָט מען געפונען 20 טשעק־ביכלעך אויף דער אַלגעמיינער סומע פון אַ פערטעל מיליאָן קראָן. ווינטער האָט זיין גאַנץ פערמעגען אָפּגעשריבען לטובת אַ רייכער משפּחה.

בערנאַרד שאָו ענטפערט זיינע קריטיקער

ער פערטיידיגט די סאָוויעטישע דעמאָקראַטיע

בערנאַרד שאָו האָט פערעפענטליכט אין „טיימס" אַ בריף, אין וועלכען ער ענטפערט איינ־ינע אָפּאָנענטען, וואָס האָבען קריטיקירט זיינע אַרויסטרעטונגען וועגען סאָוויעטען־רוסלאַנד.

שאָו אַנאַליזירט די כאַוויעטישע קאָנצעפּציע פון דעמאָקראַטיע און שטעלט זי אַקעגען דער דע־מאָקראַטיע פון די מערב־לענדער.

אַלע, שרייבט שאָו, ערקלער'ען זיך פאַר אָנהענגער פון אַזאַ דעמאָקראַטישער אָרדענונג, ביי וועלכער די מלוכה זאָל זאָרגען פאַר די אינ־טערעסען פון אַלע בירגער און נישט בלויז פון איין קלאַס אָדער פון בעזונדערע גרופּען פון דער בעפעלקערונג.

אויף מערב ווערט אַנגעווענדעט דאָס סיסטעם פון אַלגעמיינעם וואַהלרעכט און פון פּאַרטייאישען קאַמף. אין סאָוויעט־רוסלאַנד עקזיסטירט די דיקטאַ־טור פון פּראָלעטאַריאַט, אַ דיקטאַטור, וואָס זיכערט בעסער די אינטערעסען פון אַרבייטער־קלאַס איידער די מערב־מעטאָדען. דאָרט איז דאָס סיסטעם פון שטימען אַנ'אַנדערס. דאָרט אויף צו בעקומען שטי־מען מיז מען אַרויסווייזען אַנ'אונאייגענוציגען אינטערעס צו געזעלשאַפטליכע ענינים און גרינד־ליכע קענטעניש פון דער סאָוויעטישער קאָנסטי־טוציע.

אויף יעדען זאַוואָד, אויף יעדער פאַבריק, אויף יעדען קאָלכאָז געפינען זיך תמיד מענשען מיט אַזעלכע אייגענשאַפטען, וואָס ציהען צו צו זיך די אויפמערקזאַמקייט מיט זייער איבערגעגעבענקייט צו די געזעלשאַפטליכע ענינים. פון זיי בילדען זיך עס די פּאַרטייאישע קאָמערלעך, פון די דאָזיגע מענשען ווערבירען זיך עס די קאַדרען פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי מיט איהרע קאָמיטעטען, פּרעזידיומס אא"וו וואָס רעגירען מיט דעם לאַנד.

אָט אַזוי ווערט געלעזט אין רוסלאַנד דאָס פּראָבלעם פון דעמאָקראַטיע, און עס ווערט גע־לעזט מיט פיל מעהר ערפאָלג ווי אויף מערב.

דאָס סאָוויעטען־סיסטעם בעזייטיגט פון דער רעגירונג און פון אַנטייל אין די וואַהלען עמי־האר־צים, כאַבאַרניקעס, מענשען, וואָס זענען גלייכגיל־טיג צו די געזעלשאַפטליכע פראַגען און פּאָליטיש־עמי־האַרצישע מאַסען.

די פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר אָט אַזעלכע עלעמענטען איז גאָרנישט קיין פעראַנטוואָרטליכ־קייט. אָבער די פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי דאָס איז די אמת'ע פער־אַנטוואָרטליכקייט. ווייל די מיטגלידער פון דער דאָזיגער פּאַרטיי קענען זייער זאַך און קאָנען נישט אָפּגענאַרט ווערען. פּאַרטייאישע אָפּאָזיציע צוליב אָפּאָזיציע ווערט בעשטראָפט ווי סאַבאָטאַזש. די פּרובען צו פּאַראַליזירען די מאַכט דורך קאָנ־סטיטוציאָנעלע גאַראַנטיעס ווערען נישט צוגעלאָזט. פרייהייט בעדייט נישט קיין פרייהייט פאַר ליידיג־געהער. דער פּאָליטישער אַפּאַראַט איז איינגעאָרדענט נישט פאַר דעם מאָמענטאַלען פּאָזיטיווען נוצען, און ער איז גענוג שטאַרק, כדי זיך אַנ'עצה צו גע־בען מיט די, וועלכע שטערען אין דער אַרבייט.

══════

הומאַניטאַריזם—די לעצטע אינסטאַנץ

סלאָנימסקי וועגען בעהאַנדלען אַרעסטאַנטען

אַנטאָני סלאָנימסקי רעדט אַרום אין „וויאַ־דאָמאָשטשי ליטעראַצקיע" די פערהעלטענישען אין טורמע־וועזען און די פּראָטעסטען געגען דער שלעכטער בעהאַנדלונג פון די אַרעסטאַנטען. ה' סלאָנימסקי פרעגט:

„צי דאַרף מען צוליב דעם פּראָטעסטירען? צי דאַרף מען צוליב דעם זאַמלען אונטערשריפטען און דרוקען אַזעלכע אַלגעמיינע פּראָטעסטען, וואָס האָבען נישט קיין בעדייטונג? איך מיין, אַז ס'איז ווערט, נישט בלויז, כדי צו האָבען אַ ריין געוויסען, אַז מיר זענען דערויף נישט מסכים. נישט בלויז פאַר יענע אַרעסטירטע און ליידענדע, כדי זיי זאָלען וויסען, אַז עמיצער מראַכט וועגען זיי. מ'דאַרף פּראָטעסטירען געגען מאַלטרעטירען און פּייניגען די אַרעסטירטע, ווייל שווייגען איז סם, ווייל דער מאַנגעל אין פּראָטעסטען ווירקט אויף אַלע אָרענטליכע מענשען אין פּוילען ווי אַ שווערע לאַסט אפשר גיכער ווי אַ דערשטיקענדער ריח.

רעדענדיג וועגען ענין פון בעהאַנדלען אַרעסטירטע אין פּוילען, קאָן מען נישט פערמייַדען נאָך איין אומשטאַנד. מיר טרעטען אַרויס אין שוץ פון די קאָמוניסטען צוליב הומאַניטאַרע טעמים, אָבער, דאַכט זיך, אַז פון קיין שום זאַך מאַכען נישט די קאָמוניסטען אַזוי פיל חוזק, ווי פון הומאַניטאַריזם. אַ געוויסער קאָמוניסט, וועלכער האָט מיר אַמאָל דערצעהלט שרעקליכע פאַקטען, וואָס זענען נוגע דאָס פּייניגען אַרעסטירטע, האָט בענוצט דעם אויסדרוק: „איך אַפּעליר צו אייערע הומאַניטאַרע געפיהלען" — און אַ וואונדער: ער האָט זיך אפילו פערקרומט ביים וואָרט „הומאַניטאַ־רע". די קאָמוניזירענדע בלעטער לאַכען אויס דעם הומאַניטאַריזם פון פערשידענע רעמאַרק'ען און ראָמען ראָלאַנ'ען. אָט דאָס וואָרט וואָס שטאַמט פון בעגריף „האָמאָ" — מענש האָט פאַר אַ קאָמו־ניסט דיזעלבע בעדייטונג, וואָס פערפוילטע בור־זשואַזע אינטעליגענץ. און דאָך ווען עס האַנדעלט זיך וועגען דער עולה פון אַ נאָהענטען און פריינד, ווערט דאָס וואָרט פערוואַנדעלט אין אַ לעצטע אינסטאַנץ. עס בעקומט צוריק די ווירדע און בע־דייטונג".

די קליידונג פון די יודען אין פּוילען

מיט וועמען איז דער רעגירונג בעקוועמער צו האַנדלען

אין „פאָרווערטס" שרייבט צביון:

אין קיין לאַנד איז איצט די אויסערליכע טיילונג פון יודען און גוים נישט אַזאַ שאַרפע און אַזאַ קענטליכע, ווי זי איז אין פּוילען. אויב אין אַמע־ריקע, אין פראַנקרייך, ענגלאַנד, דייטשלאַנד א. א. דאַרף מען האָבען טעאָריעס צו דערקענען, ווער עס איז אַ יוד, זענען אַזעלכע טעאָריעס אין פּוי־לען איגאַנצען נישט נייטיג, ווייל די מייסטע יודען טראָגען דאָרטען דעם גוט בעקאַנטען פּויליש־יודישען איניפאָרם — א לאַנגע קאַפּאָטע און אַ קליין היטעלע. די יודען אין פּוילען זענען עטוואָס מעהר ווי אַ נאַציאָנאַלע מינאָריטעט. די פּאָליאַקען מעגען פיינט האָבען די דייטשען און די רוסען אַ סך מעהר ווי די יודען, אָבער דאָס פּוילישע קינד, אין וועמען מען פלאַנצט איין די פיינדשאַפט צו די דייטשען און צו די רוסען, ווייס נישט, ביז ער ווערט גרויס, ווער עס זענען עס די שונאים פון פּוילען, וועמען ער דאַרף פיינט האָבען. אין גאַס קען ער נישט דערקענען דעם אונטערשיד צווישען פּאָליאַקען, דייטשען און רוסען, אויסער ווען ער הערט זייער שפּראַך. די פיינטשאַפט צו זיי איז ביי איהם, ביז ער וואַקסט אויס, קען מען זאָגען, אַנ'אַבסטראַקטע. ער קען נישט די מענשען, וועמען מען האָט איהם געלערנט פיינט צו האָבען. מיט יודען, אָבער, איז גאַנץ אַנדערש. ווען מען לערנט דאָס פּוילישע קינד פיינט האָבען אַ יודען, ווייס ער קאָנקרעט, וועמען מען דאָס מיינט. ער ווייס ווי ער זעהט אויס, וועגען יודען דאַרף מען איהם נישט דערצעהלען, אַז זיי זענען פרעמדע אין לאַנד. ער וועט וועגען זיי אַליין פרעגען, ווען ער וועט זיי דאָס ערשטע מאָל דערזעהען. און ווען אַ מאַמע אָדער אַ טאַטע דערצעהלט דעם פּוילישע קינד, אַז יודען האָבען דערהרג'עט קריסטוסען, האָט ער די יודען, וואָס האָבען זיין גאָט דערהרג'עט, פאַר זיינע אויגען.

פאַר דער איצטיגער רעגירונג אין פּוילען איז איינגענעהמער און בעקוועמער צו אַנערקענען די קאַשקעט־ און קאַפּאָטע־יודען פאַר די ווירקליכע פערטרעטער פון דעם יודישען פאָלק אין דער פּוי־לישער מלוכה, ווייל מיט אָט די יודען דאַרפען זיי אפילו נישט פערהאַנדלען, ווי גלייכע מיט גלייכע. דער פּוילישער מלוכה־פּריץ. און יעדער פּאָלאַק איז דאָך אַ פּריץ, איז אפילו אַ מינוט נישט חושד, אַז אָט די לעקעשעוואַטע יודעלעך אין די קאַפּאָטעס און קאַשקעטלעך קענען טראַכטען, אַז זיי זענען זיינס אַ גלייכען און קומען צו איהם פאָדערן, אַז ער זאָל זיי בעהאַנדלען ווי זיינס אַ גלייכען. אַזעלכע יודען קענען בלויז בעטען אַ טובה, זיך משתדל זיין פאַר עפּיס און מען קען מיט זיי אָפּ־קומען ביליג, און זיך פיהלען אַ גוטער, איידעלער און ליבעראַלער מענש. גאַנץ אַנדערש איז עס אָבער, ווען מען דאַרף האַנדלען מיט די יודען, וואָס האָבען שוין פון זיך אַראָפּגעוואָרפען די קאַש־קעטלעך און די קאַפּאָטעס. זיי קומען ווי גלייכע צו גלייכע, און הגם מיט מאַנכע פון זיי קען מען פּונקט אַזוי לייכט אָפּקומען מיט אַ שטיקעל טובה, ווי מיט קאַשקעט־יודען, פיהלט מען זיך אָבער דאָך נישט אַזוי איינגענעם. אין געגענטייל, מען פיהלט זיך אומאיינגענעהם.

די פּוילישע רעגירונגס־מענשען האָבען איצט אַ סך מעהר רוה, ווען די קאַפּאָטע־און קאַשקעט־יודען האָבען פון דער מלוכה געקראָגען די אַנער־קענונג אַלס די אָפיציעלע פערטרעטער פון יודישען פאָלק. די דאָזיגע יודען פערלאַנגען פון דער מלוכה בלויז, אַז זיי זאָלען קאָנען האָבען די הערשאַפט אין דעם רעליגיעזען יודישען לעבען אין פּוילען, און דאָס קריגען זיי. און ווען מען קוקט זיך צו ווי די קאַשקעט־יודען הערשען אין די קהלות פון פּוילען, זעט מען, אַז דיקטאַטור קען זיין נישט בלויז גויאיש, נאָר זי קען אויך זיין פרום יודיש.

——=:[O]:=——

אַנטיסעמיטישע אַקציע אין בולגאַריען

סאָפיאַ (יט"אַ) די היגע צייטונג „וועטשער" פערעפענטליכט אַנ'אינטערוויאו מיט די פיהרער פון דער עקסטרעם־נאַציאָנאַליסטישער און אַנטיסע־מיטישער אָרגאַניזאַציע „ראַדנאַ זאַשטשיטאַ", וועל־כע ערקלערען, אַז זייער אָרגאַניזאַציע שטרעבט אַרויסצושטויסען אַלע יודען פון בולגאַריען. אין צוזאַמענהאַנג מיט דער אַקציע רופט ציגויף די „ראַדנאַ זאַשטשיטאַ" געמיינזאַם מיט איינינע נאַ־ציאָנאַליסטען־סטודענטען־גרופּען אַ ספּעציעלע קאָנ־פערענץ אויף אָקטאָבער, כדי צו בעשליסען וועגען די פאָרמען פון דער אַנטי־יודישער קאַמפּאַניע.

צום יעהרליכען צוזאַמענפאָהר פון דער „ראַדנאַ זאַשטשיטאַ", וואָס איז צונויפגערופען געוואָרען אויף דעם 23־טען אויגוסט, זענען אויך איינגעלאַדען געוואָרען פאַרשטעהער פון דער רו־מענישער אַנטיסעמיטישער ליגע, כדי זיך צו בע־טייליגען אין די זיצונגען, אויף וועלכע עס וועט בעהאַנדעלט ווערען די יודען־פראַגע.

דער זעלבסטמאָרד פון סאָציאַליס־טישען טוער קאַלמאַר

פּראָג, (יטא) דער אָרגאַן פון די „פּועלי־ציון" אין טשעכאָסלאָוואַקיי, „דער יודישער סאָציאַ־ליסט" האָט פערעפענטליכט אַנ'אַרטיקעל וועגען זעלבסטמאָרד פון בעקאַנטען סאָציאַליסטישען טוער היינריך קאַלמאַר, וועלכער איז אין משך פון 30 יאָהר געווען טעטיג אין דער סאָציאַל־דעמאָקראַ־טישער אָרגאַניזאַציע אין סלאָוואַקיי, דער אַנטיסע־מיטיזם פון זיינע חברים האָט איהם אָבער געטרי־בען צום פערצווייפעלטען שריט.

די סאָציאַליסטישע פּאַרטיי האָט פעראָרדענט אַנ'אויספאָרשונג פון גאַנצען ענין. אַ רייהע פּאַרטיי־פונקציאָנערען אין פּרעסבורג זענען בעזייטיגט גע־וואָרען פון זייערע פּאָסטענס. קאַלמאַר האָט גע־זאָלט קאַנדידירען צום שטאָט־ראַט, זיין קאַנדידאַ־טור איז אָבער דורך דער אָרטיגער סאָציאַליסטי־שער אָרגאַניזאַציע געשטראָכען געוואָרען, ווייל קאַלמאַר איז אַ יוד.

נייער פאָלקסבלאַט

דאס לאָדזער לעבען

נייער פאָלקסבלאַט

מיטוואָך
26
י״ג
אלול תרצ״א

אויגוסט
זון-אויפגאַנג 4.28
זון-אונטערגאַנג 4.28

פון האַנדעלס-געריכט

די פירמע „י. שלעזינגערס יורשים״ זשעראָמסקיעגאָ 31 האָט זיך נעכטען געווענדעט צום האַנדעלס־געריכט מיט אַ ביטע וועגען אַ „נאַדזור". 3

די פירמע פעררופט זיך אויף איהר 40־יעהריגער עקזיסטענץ אויפ'ן לאָדזער האַנדעלס־מאַרק, און אויף דעם גוטען נאָמען, וואָס די פירמע האָט זיך ערוואָרבען אין די סוחרישע קרייזען. די פירמע ערקלערט, אַז צוליב געלד־דוחק געפינט זי זיך איצט אין צאָהלונגס־שוועריגקייטען.

דער בילאַנס פון דער פירמע שליסט זיך אויפ'ן 1 אויגוסט, ד.י. מיט דער סומע פון 376,492, די אַקטיוען שטייגען איבער די פּאַסיווען מיט אַ סומע פון 152.744.

*

דער פירמע „אַבראַם בראַמבערג" פוטער־געשעפט אויף פּיעטריקאָווער גאַס, איז אויפ'ן פערלאַנג פון יוסף מאָשקאָוויטש, אין פעברואַר 1930 ערקלערט געוואָרען אַנ'אויפּאַדלאָשטש. דאָס געריכט האָט בעשטימט דעם טערמין פון עפענען דעם אופּאַדלאָשטש אויפ'ן 7 פעברואַר 1930, אויפ'ן טאָג פון לאָזען דעם ערשטען וועקסעל צום פּראָטעסט.

אין משך פון דער צייט האָט דערווייל איינער פון די בעגלויביגער איבערגעגעבען דעם סינדיק אַד וואָקאַט ווייצמאַן אַז שוין מיט אַ יאָהר פאַר'ן פערעפענטליכען דעם אופּאַדלאָשטש ד.ה. אין יאָהר 1929 האָט שוין די פירמע געלאָזט וועקסלען צו פּראָטעסט, שטיצענדיג זיך דערויף האָט דער בעל־חוב זיך געווענדעט צום געריכט צוריקצוציהען דעם טערמין פון פערעפענטליכטען אופּאַדלאָשטש אויפ'ן טאָג פון 14 יוני 1929. די ביטע איז אונטערשטיצט געוואָרען פון ריכטער־קאָמיסאַר איבערצוריקען דעם טערמין אויפ'ן 14 יוני 1929. אויף וואָס דאָס געריכט האָט מסכים געווען.

אויף דעם בעשלוס, האָט אָפּגעגעבען אַנ'אַפּעלאַציע אַ צווייטער בעגלויביגער די לאָדזער האַנדעלס־באַנק וועלכע האָט געפאָדערט נישט צו נעמען אין אַכט מאָשקאָוויטשעס פאָרשלאַג. די אַפּעלאַציע מאָטיווירט זי דערמיט וואָס אויב אַ פירמע לאָזט צו פּראָטעסט אַ וועקסעל הייסט עס נאָך נישט אַז די פירמע איז פּליטה, און אויב בראַמבערג האָט נאָך דעם פּראָטעסטירטען וועקסעל דעם 4 אַפּריל 1929 ווייטער געצאָהלט די וועקסלען קאָן דער טערמין פון אופּאַדלאָשטש בעשטימט ווער'ן נאָר פון דעם טערמין, ווען זי האָט אָפּגעשטעלט די צאָהלונגען.

דאָס אַפּעלאַציע־געריכט האָט דעם ענין בישט בעטראַכט צוליב דעם, וואָס די האַנדעלס־באַנק האָט די אַפּעלאַציע צוריקגעצויגען. דאָס אַפּעלאַציע־געריכט האָט נעכטען די אַקטען צוריקגעשיקט.

ווי מיר דערוויסען זיך, וועט וועגען דעם דאָזיגען אופּאַדלאָשטש דעם 28 ד.ח. פאָרקומען די לעצטע פערזאַמלונג פון די בעגלויביגע, אויף וועלכער ס'וועט ענטגילטיג בעשלאָסען ווערען, צי די בעלי־חובות וועלען אָננעהמען די בעדינגונגען פון דער געפאַלענער פירמע.

אויך א יודישער ענין, משטיינסגעזאגט...

אייז יודישער יונגערמאַז שנייַדט אויף דעם צווייטנז דעם בויך

(א) מיט אַ געוויסער צייט צוריק האָט זיך משה פּאַמאַזאַניעץ (פון באַזאַרנע 8) בעקאַנט אין אַ טאַנצזאַל מיט אַ שיין מיידעל און זיי האָבען זיך אָפט בעגעגנט.

אַלץ איז צוגעגאַנגען כשורה.

איינמאָל האָט אָבער דאָס מיידעל דערקלערט משה'ן, אַז זי האָט מורא מיט איהם צו גיין, ווייל איהר געוועזענער חתן שמואל מינץ (פון אַלעקסאַנדריסקע 17) האָט איהר געסטראַשעט אַז זי וועט מיאוס ביי איהם אָפּשניידען אויב זי וועט זיך ווייטער מיט איהם, מיט משה'ן הייסט עס, צוזאַמענטרעפען.

משה איז אָבער ווייזט אויס, נישט פון די „באַריאַקעס", איז ער מיט'ן מיידעל ווייטער געגאַנגען, און ער האָט זיך אַפילו נישט איבערגעשראָקען, ווען מינץ האָט איהם געוואָרענט אַז ער זאָל דאָס מיידעל לאָזען גיין.

ווייזט אָבער אויס אַז מינץ האָט נישט געוואָרפען קיין רייד אין דער לופט סתם, און נעכטען איבערמאָרגען האָט מינץ זיין דראָהונג אויסגעפיהרט: אויף רוג זגערזשער און קאַלענבאַך־גאַס האָט ער אָפּגעוואַרט משה'ן און אַז יענער איז אָנגעקומען האָט ער איהם אויפגעשניטען דעם בויך, אַזוי אַז די קישקעס זענען איהם אַרויס.

דעם שווער־פערוואונדעטען האָט מען אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל, און דעם מערדער האָט מען אַרעסטירט אין זיין וואוינונג און אַ געשמידטען אין קייטען אָפּגעפיהרט אין טורמע.

אר״ז א שטאר ארבייט

ויצט דער וויצע-פרעזידענט וויעלינסקי און ווארט אויף בעסערע צייטען

(א) עהערנעכטען איז צוריקגעקומען פון אורלויב און אָנגעהויבען צו אַמטירען דער לאָדזער וויצע־פּרעזידענט, ד״ר וויעלינסקי.

כידוע האָט דער מאַגיסטראַט אויף אַ ספּעציעלער זיצונג אָנגענומען אַ בעשלוס — נאָך פאַר זיין אורלויב — אַז וויעלינסקי פיהרט נישט אויס קיין שום פונקציע אין מאַגיסטראַט און, אַז מען נעהמט ביי איהם אָפּ זיין רעסאָרט. דער דאָזיגער בעשלוס איז אָנגענומען געוואָרען אין צוזאַמענהאַנג מיט די ערמים, וואָס דער וויצע־פּרעזידענט האָט בעשווערט די טעטיגקייט און אַרויסגעגעבען פעראָרדנונגען, וואָס זענען געשטאַנען אין אַ סתירה מיט די בעשלוסען פון מאַגיסטראַט.

צוליב'ן צירקולאַר, וואָס דער מאַגיסטראַט האָט אַרויסגעגעבען, ווערען אַלע פּראַזידיאַלע און פינאַנציעלע ענינים ערלעדיגט דורכ'ן שטאָט־פּרעזידענט, זשעמיענצקי גופא.

דעריבער איז דער וויצע־פּרעזידענט וויעלינסקי איצט געבליבען אָהן אַרבייט, און ער האָט נאָר דאָס רעכט, אַלס מאַגיסטראַט־מיטגליד, אַרויסצוטרעטען אויף זיצונגען פון מאַגיסטראַט און שטאָט־ראַט.

ווי מיר דערוויסען זיך האָבען אַלע בעמיהונגען וויעלינסקי'ס ביי דער אויפזיכטס־מאַכט קיין שום פּעולה נישט.

ס'איז אָבער כדאי צו בעמערקען, אַז זיין שכירות וועט ער יאָ בעקומען.

מישא פאזנאנסקי

א לאָדזער קינד — א פידעל-ווירטואז

פון ניו־יאָרק איז געקומען קיין לאָדז דער יונגער און געפייערטער פידעל־ווירטואָז מישאַ פּאָזנאַנסקי.

דער דאָזיגער מישא פּאָזנאַנסקי איז אַ לאָדזער קינד, ער איז איצט אינגאַנצען אַלט 19 יאָהר אַ זוהן פון בעקאַנטען לאָדזער פּעדאַגאָג און זשורנאַליסט י. מ. פּאָזנאַנסקי און פון דער גריפּשטשעלער רין שולמית פּאָזנאַנסקאַ.

שוין אין די קינדער־יאָהרען האָט מישא אַרויסגעוויזען זעלטענע מוזיקאַלישע פעהיגקייטען, דער פאָטער זיינער איז באַכגעגאַנגען זיינע אַרטיסטישע בייגונגען און איהם געלאָזט לערנען ביי די גרעסטע מוזיקער אין לאָדז, אַזוי האָט ער בעקומען זיין סיסטעמאַטישע מוזיקאַלישע בילדונג ביז'ן יאָהר 1924 ווען זיינע עלטערען האָבען זיך צוזאַמען מיט איהם איבערגעצויגען קיין ארץ־ישראל.

דאָ האָט דער טאַלענטפולער מישא געלערנט אין דער חיפה'ער מוזיק־שול און איז געווען אַ שילער פון בעקאַנטען פּראָפ. קליין. אין ארץ־ישראל האָט פּאָזנאַנסקי געצויגען אויף זיך די אויפמערקזאַמקייט פון דער מוזיקאַלישער וועלט מיט זיין טעכניק, טאָן און שפּילען.

דער וועלט־בעריהמטער פידעל־קינסטלער אנרי מאַרטאָ איז געווען ענטציקט, הערענדיג שפּילען דעם קליינעם פּאָזנאַנסקי, פּאָזנאַנסקי האָט געענדיגט די חיפה'ער מוזיק־שול מיט אַנ'אויסצייכנונג און ס'איז איהם איינגעאָרדענט געוואָרען אַ קאָנצערט אין ירושלים.

אויף דער דאָזיגער קאָנצערט איז אויך אָנוועזענד געווען דער אַמעריקאַנישער קאָנסול אין ירושלים, וועלכער איז אַ זעהר מוזיקאַלישער מענש, הערענדיג שפּילען דעם יונגען מישא, איז ער געווען אַזוי ענטציקט, אַז ער האָט איהם אוועקגעשיקט אויף זיין חשבון צו שטודירען אין ניו־יאָרקער קאָנסערוואַטאָריום.

מישא איז דאָרט געווען דער שילער פון פּראָפ. אויער און איינער פון די בעסטע שילער אין קאָנסערוואַטאָריום, וועלכעס ער האָט געענדיגט מיט 2 יאָהר צוריק.

פון דעמאָלט אָן האָט מישאַ פּאָזנאַנסקי צו פערצייכנען אַ ריזען־ערפאָלג, ער קאָנצערטירט אין די גרעסטע זאַלען פון ניו־יאָרק, פילאַדעלפיע, באָסטאָן און אַנדערע גרויסע שטעט פון אַמעריקאַ, די קריטיק פערגלייכט איהם צו הפיץ, מישא העלמאַן, צימבאַליסטען א. אַ. וו.

אויף דעם קאָנקורס, אין וועלכען ס'האָבען אָנטיילגענומען איבער 500 פידלער, האָט פּאָזנאַנסקי בעקומען אַ גאָלדענעם מעדאַל, זיין גלענצענדע קאַריערע געהט ווייטער פאָראויס, ער איז אויך דער מחבר פון עטליכע זעהר געלונגענע קאָמפּאָזיציעס.

מישאַ פּאָזנאַנסקי בלייבט דאָ נאָר אַ קורצע צייט און פאָהרט צוריק קיין אַמעריקאַ. זאָלען מיר האָפען, אַז פּאָזנאַנסקי וועט געבען אַ קאָנצערט אין לאָדז, כדי ס'זאָלען איהם אויך בעוואונדערען די לאָדזער פריינד פון מוזיק.

דער שטרייק פון די שניידער-כאלופניקעס

(2) שוין פיער טעג, ווי עס דויערט אין לאָדז דער שטרייק פון די שניידער - כאַלופּניקעס, מחמת די לוין רעדוקצירונגען.

סיי־ווי זענען די לוינען מיניפּאַלע, און די שניידער־כאַלופּניקעס רעקרוטירען זיך פון זעהר אָרימע מענשען.

דערביי שלעפּען אָפּ דאָס רוב פון די מייסטערס מיט'ן אויסצאָהלען די לוינען, און אין אַ סך שניידער־ווארשטאַטען, וואו די כאַלופּניקעס האָבען געוואָרפען די אַרבייט, קומט עס דעריבער צו גרויסע סקאַנדאַלען.

צו בארמהערציגע מענשען

שמעון שמש פון ראַדאָגאָשטש, וואוינט אין גראַשינ'ס געסעל 9, 40 יאָהר. שמש איז ער שוין 22 יאָהר. א יוד אַ זקן, וואָס לעבט פון 5 גראָשען'ס, וואָס ער נעהמט צוזאַמען יעדען פרייטאָג. ער האָט אַנ'אָרימע קראַנקע טאָכטער רחמה זאַבאָוויעצקי מיט 4 קליינע קינדער, וועלכע געהען אויס פאַר נוי'ט.

דער אַלטער, צוזאַמען שמעון שמש, ווענדט זיך צו בארמהערציגע מענשען. מ'זאָל זיך מרחם זיין אויף די קליינע קינדער.

טאג-נאטיצען

האט ו׳חנונות אויף די פיס פון נויטבעדערפטיגע

מיר ווילען אויף דער אָרט נישט אָפּשאַצען די טעטיגקייט פון דער לאָדזער יודישע קהלה. אונז האַנדעלט זיך איצט וועגען דעם אופן ווי אַזוי די אַרבייט ווערט געפיהרט.

כידוע איז ביי דער קהלה פערהאַן איינע פון די נוצליכסטע קאָמיסיעס — די קאָמיסיע פאַר סאָציאַלער הילף, דער ביורזשעט פון דער דאָזיגער קאָמיסיע פערנעהמט אַנ'אָנגעזעהען אָרט אין דעם אַלגעמיינעם קהלה־ביודזשעט. הונדערטער טויזענטער זלאָטעס ווערען בעשטימט אויף שטיצע פאַר די אָרימסטע פון די אָרימסטע, פאַר עקסמיסירטע, פאַר יתומים, פאַר גלאַט אומגליקליכע, איז דאָך זעהר פיין און שעהן, שטעלט זיך אָבער אַרויס, אַז ס'איז ווידער שלעכט. די מעשה דערפון איז אַזוי:

די קאָמיסיע פאַר סאָציאַלער הילף וואַרט ביז ס'זאַמעלט זיך אָן אַ גרעסערע צאָהל ביטעס וועגען פערשידענע אונטערשטיצונגען, דאַן ווערט צונויפגערופען אַ זיצונג, וועלכע דעצידירט וואָס פאַר אַ ביטעס צו בעשטעטיגען און וואָס אָפּצוּוואַרפען, דאַן הויבט מען ערשט צו פערטיילען די אונטערשטיצונגען.

מ'קען זיך פאָרשטעלען ווי לאַנג ס'דויערט אין אַזאַ פאַל פון דער צייט ווען דער אָרימאַן גיט אָפּ די ביטע ביז זי ווערט פאַר איהם בעשטעטיגט, וואָלט דאָס נאָך נישט געווען פון ערגסטען, ווייל, „אָרדנונג מוז דאָך זיין". און אַ חוץ דעם פערלאָזט זיך נישט דער אָרימאַן, דער אומגליקליכער אויף דער עווענטועלער אונטערשטיצונג פון דער קהלה.

פיל ערגער איז אָבער, ווען ס'איז שוין נאָך דער זיצונג פון דער קאָמיסיע פאַר סאָציאַלער הילף, נאָכדעם ווי ס'ווערען שוין בעשטעטיגט די אויסדערוועהלטע ביטעס. אויף צומאָרגענס דערוויסען זיך די פּעטענטען, אַז זייערע ביטעס זענען בעשטעטיגט געוואָרען און דעמאָלט ווערט מען פול מיט האָפנונג און דערוואַרטונג אויף דעם „גליק" וואָס די דאָזיגע אונטערשטיצונג וועט אַריינברענגען אין שטוב אַריין. פון דעמאָלט אָן הויבט זיך אָן אַנ'אמתע פייניגונג פאַר די אָרימעלייט, זיי לויפען יעדען טאָג אין דער קהלה אַריין און יעדען טאָג ענטפערט מען נאָר: נישטאָ קיין געלד, מ'גיט אַפילו נישט קיין קאָנקרעטען ענטפער ווען דער פּעטענט דאַרף קומען. מיר ווייסען פאַלען ווען ס'זענען נאָך נישט אויסגעצאָהלט געוואָרען געלדער, וועלכע זענען בעשטעטיגט געוואָרען אויף דער זיצונג פון 19. פעברואַר 1931, ווער שמועסט שוין פון דער זיצונג פון 7. יוני איז נאָך נישט אויסגעצאָהלט געוואָרען צעהנדליגער מענשען.

מיר קענען פערשטעהען דעם ענטפער, אַז ס'איז נישטאָ קיין געלד, אָבער דאָס אָפּשלעפּען דעם מענש, וועלכער לעכצט נאָך די פאָר גראָשען, ס'איז פיל גלייכער נישט צו בעטראַכטען די ביטעס, ביז ס'וועט זיך אָנזאַמלען דאָס געלד, אַז מ'זאָל עס קענען אויף צומאָרגענס אויסצאָהלען די אומגליקליכע, איידער אָפּצושלעפּען אַנ'אומגליקליכען 7 חדשים מיט'ן אויסצאָהלען עטליכע גילדען אויף וועלכע ער האָפט און וועלכע איז מאַנכעסמאָל זיין איינציגע רעטונג, יעדענפאַלס האָט מען כאָטש געדאַרפט זאָגען דעם פּעטענט גענוי, וועלכען טאָג ער האָט צוקומען, כדי ער זאָל זיך נישט דאַרפען אַנלויפען די פיס צעהנדליגער מאָל און יעדעס מאָל וואַשען זיך דאָס פּנים.

אין דער הינזיכט מוז אין דער קהלה איינגעפיהרט ווערען אַנ'אַנדערע אָרדנונג.

י. ד.

„ספּראַווא זאַסאַר־ניטשאַ"

א קורצע מעשה מיט א שווינדלער, וואס האנדעלט מיט קורטשאקעס

(2) מיט 2 וואָכען צוריק איז געקומען צו דער פרוי יוזעפאַ ראַשיאַק אין דער וואוינונג (פּאָטשטאָוואַ 6) עפּעס א יונגערמאַן, וועלכער האָט דערקלערט אַז דער מאַן איהרער ראָמאַן ראַשיאַק האָט צובראָכען אין טראַמוואַי צוויי שויבען, און אַז ער איז פערהאַלטען געוואָרען ביז מ'וועט איהם אויסקויפען.

די פרוי ראַשיאַק האָט דאַן געזאָגט, אַז איהר גאַנץ פערמעגען בעשטייט פון 20 גילדען, און דאָס איז זי גרייט צו געבען אויסלייז־געלד פאַר איהר מאַן.

דער יונגערמאַן האָט דאַן געגעבען צו פערשטיין, אַז אפשר וועט עס „סטאַרטשען", און ער האָט איהר פאָרגעלייגט צו גיין מיט איהם אויסקויפען דעם מאַן איהרען דעם „שויבענברעכער".

די ראַשיאַקאָווע האָט אָבער מורא געהאַט איבערצולאָזען איהר וואוינונג אָהן אויפזיכט, און זי האָט דעריבער געבעטען דעם יונגערמאַן, כל זמן ער איז זייערס אַזאַ גוטער פריינד, ער זאָל זיך אַליין מטריח זיין אויסלייזען דעם מאַן.

דער יונגערמאַן האָט זיך אָבער אַזוי פיין מטריח געווען, אַז ל׳—ראַשיאַק איז אַליין שפּעטער געקומען פון דער אַרבייט, און עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז ער ווייסט נישט פון קיין שום פּיתר, פון קיין שום חלום, פון קיין טראַמוואַי און פון קיין שויבען...

דאָ איז שוין ,ממילא, אויף קלאָר געוואָרען, אַז דער יונגערמאַן איז אַ פּשוט'ער שווינדלער, און ער האָט געפיהרט די נאַאיווע ראַשיאַקאָווע אין באָד אַריין...

*

מיט דעם וואָלט מען שוין געקאָנט די מעשה ענדיגען, און אַ סוף אַנ'עק...

קאָן מען עס אָבער נישט טון, ביים בעסטען ווילען, ווייל נעכטען, ווען די פרוי ראַשיאַק איז אַרויס אויף באַלוטער מאַרק מאַכען פערשידענע איינקויפען, האָט ז׳ יפלוצים אָנגעטראָפען אויף „איהר" יונגענמאַן, וועלכער איז מיט עפּעס אַ פרוי געשטאַנען ביי אַ היהנער־שטייג, און געמאַכט „טשיפּ־טשיפּ־טשיפּ" צו קורטשיקעס.

ווי די פרוי ראַשיאַק האָט איהם דערזעהען, האָט זי אָנשטאָט אויך צו מאַכען „טשיפּ־טשיפּ־טשיפּ", געמאַכט דעם רייכטיגע ווייבערישען געוואַלד, אַז הימעל עפענען זיך, און דער בחור האָט זיך געלאָזט אַנטלויפען.

מען האָט איהם אָבער באַלד געכאַפּט, און ס'האָט זיך טאַקע אַרויסגעוויזען, אַז דאָס איז ער, בכבודו ובעצמו, דער 25־יאָהריגער סטעפאַן זאַסאַדאַ, פון ספּאַצעראָווא 8, וועלכער האָט אַרויסגעשווינדעלט ביי דער פרוי ראַשיאַק 20 זלאָטעס, און פאַר דעם מזומנ'עם קאַפּיטאַל געוואָרען אַ הענדלער פון קורטשאַקעס.

פּאָליציי האָט צו איהם געמאַכט: „טשיפּ־טשיפּ־טשיפּ"...

אפטייקען

היינטיגע נאכט=דיזשורען

(2) היינטיגע נאכט דיזשורירען: ק. לייגנוועבער (פרייהייטס-פלאץ 2), י. הארטמאן (מלינארסקע 1), וו. דאנילעצקי (פעטריקאווער 127), א. פערעלמאן (ציגעל-גאס 32), י. צימער (וואולטשאנסקא 87), פ. וואיטשיצקי (נאפיורקאווסקיעגא 27).

פאבריק-סכסוכים

ליקווידירטע, אלטע און נייע

(2) עס איז ליקווידירט געווארען דער שטרייק אין דער פירמע „ל. פשיגורסקי" (פאלודניאווא 68) וואס האט געדויערט 6 וואכען.

די ארבייטער האבען אויסגעפועלט אלץ, וואס זיי האבען פערלאנגט.

דאגעגען דויערט נאך דער שטרייק אין דער פירמע „מ. פשיגורסקי" (פאמארסקא 73), וואו די לעצטע קאנפערענצען האבען נישט געבראכט צו קיין שום רעזולטאט.

נעכטען איז אויך אויסגעבראכען א שטרייק אין דער פאבריק פון אייזענבערג'ן (וואולטשאנסקא נאס) מחמת'ן רעדוצירען די ארבייטס-לוינען.

די נאכט-וועכטער געשאפען א פעראיין

ס'איז פארגעקומען א פערזאמלונג פון יודישע נאכט-וועכטער ביי עליכע צענדליג אנוועזענדע. נאכ'ן דורכרעדען זייער לאגע, איז איינשטימיג בעשלאסען געווארען צו גרינדען א פעראיין, און כמעט אלע האבען זיך גלייך פערשריבען אלס מיטגלידער איינצאהלענדיג די ערשטע סומע. ס'איז אויך אויסגעוועהלט געווארען א ארגאניזיר-קאמיסיע פון 7 פערזאן.

די קאמיס'ע האט שוין אפגעהאלטען איהר ערשטע זיצונג און נאכ'ן ערלעדיגען א רייהע ארגאניזאציאנעלע פראגען איז בעשלאסען געווארען צוצוטרעטען צו אנ'אקציע פאר איינפיהרען א 6-טאגיגע ארבייטס וואך, פערזיכערונג אין „קראנקען-קאסע" און אז די בעלי-בתים זאלען פערזארגען די נאכט-וועכטער מיט געהעריגער הלבשה צום שוץ געגען רעגען און קעלט.

חזן פאדראבינעק

אין פילהארמאניע

דער בעריהמטער חזן מאיר פאדראבינעק, וועלכער דאווענט שוין דאס פירסטע מאל אין לאדז, וועט אויך היי-יאהר דאווענען אין פילהארמאניע-זאל מיט א גרויסען כאר אונטער דער לייטונג פון די ריגענט צעסוואן. די ידיעה, אז חזן פאדראבינעק וועט ווידער דאווענען אין לאדז, האט ארויסגערופען א צופרידענהייט צווישען די מתפללים.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען

רענטגען=אינסטיטוט

און ערצליך-דענטיסטישער קאבינעט

זגערזשער 17, טעל. 116-33

ד"ר גאלדשטיין-פאלאק אויגען-קראנקה. פון 1–2

ד"ר וויינבערג אינערן, הערץ און לונגען פון 1–2 און פון 6–7

ד"ר יוסטמאן נערווען-קראנקה. פון 12–2

ד"ר סטופעל רענטגען פון 12–2 און 4–6

ד"ר פאפערני פרויען- און געבורטס-הילף פון 11½–1

ד"ר קאנטאר כירורגישע קראנקה, פון 5–6

ד"ר ראקאווסקי נאז, האלז און אויערען-קר. פון 10–11, 2–3 און פון 6–7

ד"ר ראזענצווייג קינדער-קראנקהייטען פון 11–12 און פון 4–5

ד"ר רוזשאנער הויט- און געשלעכטס-קר. פון 1–2

ג. ראזעס צאהן - ארצט פון 9–1

א. גראדזענטשיק צאהן-ארצט פון 3–7

צאהן-סוגדהיילונג, בעדעכונגען, קאראנען, מאסטען א.א.וו. ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען א רענטגען-אינסטיטוט. — היילונג פון הויט-קראנקהייט פון קאפ (פארך) מיט רענטגען-שטראלען, פאר בעשטראלונג און דורכלייכטונג, קווארץ-לאמפען, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע

אלע מעגליכע אנאליזען.

אימפונגען נעבען שארלאך (שקארלאטין).

די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג

ווידזיטען איז שטאט.

ענטדעקט א גרויסע טראנספארט געשמוגעלטע סאכארין

(א) ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט, איז צו דער פאליציי אריינגעפאלען א גרויסער טראנספארט סאכארין, וועלכער איז אפגענומען געווארען פון רבקה מלכה קאלושינער, און איהר טאכטער פרימעט אויף נייע זגערזשער 1.

צוגענומען האט די פאליציי 36 קילא. דערביי איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז דעם סאכארין האט זי געבראכט אויף אייגענער ריזיקא, און שפעטער פערקויפט אין הורט.

פאר 2 וואכען צוריק איז די קאלושינער בעפרייט געווארען פון תפיסה אויף קויציע.

נעכטען האט די פאליציי צוזאמען מיט קאנטראלערען פון דער פינאנץ-מאכט אדורכגעפיהרט א רעוויזיע ביי דוד ראזענבלום אויף זגערזשער 51, ביי וועמען ס'איז געפונען געווארען 31 קילא סאכארין אין אריגינעלע דייטשע פאקונג.

דער סאכארין איז קאנפיסקירט געווארען, און ראזענבלומען האט מען ארעסטירט. ער האט זיך מורה געווען, אז די קאלושינער האט איהם צוגעשטעלט די סחורה, און צוליב דעם איז די קאלושינער ווידער ארעסטירט געווארען.

—=[][][]=—

שבעה אלס סיבה פון פאסטענלאזיגקייט

כאראקטעריסטישער אורטייל פון ארבייטס-געריכט

(א) יצחק מייעראוויטש, א געוועז. אנגעשטעלטער אין דער פירמע בלומגארטען (גארן-פאבריק) האט זיך געמאהנט דורכ'ן געריכט 337 זל, פאר קינדיגונגס-צייט, פאר אורלויב-ציים און איבער'שעה'ן.

בשעתו האט ער זיך געזעצט שבעה נאך זיין געשטארבענער מוטער, און דאס האט די פירמע אויסגענוצט, כדי צו נעהמען אנ'אנדערען אויף זיין פאסטען.

דאס ארבייטס-געריכט האט נעכטען צוגעז'. פסקנ'ט, אז מייעראוויטש האט געמוזט איבעררייסען די ארבייט, מחמת רעליגיעזע טעמים, און דעריבער קומט איהם אויסצוצאהלען די נעמאהנטע סומע 337 זלאטעס.

אמטליכעס

(2) נעכטען האט אנגעהויבען זיין 5 וואכעדיגען אורלויב דער פערטרעטער פוג'ם לאדזער פאליציי-קאמענדאנט, אויבערקאמיסאר מיעטשיסלאוו מארקעוויטש.

בעת'ן אורלויב וועט איהם פערטרעטען דער לייטער פון אויספארשונגס-אמט, אויבערקאמיסאר וויי.ר.

זיך אויפגעהאנגען אין א פרוכט-סעדעל

(2) אויף זגערזשער 113, טיף אין הויף איז דא א פרוכט-סעדעל.

נעכטען אינדערפריה האט די סטרוזשקע געטראפען הענגען אויף דעם פערקאן פון דעם סעדעל דעם לאקאטאר פון דעם וועלבען הויז, דעם 55-יעהריגען ארבייטסלאזען יאן באטקע.

פון דער תליה האט מען איהם ארונטערגענומען א טויטען.

מ'פארשט דאס זאדע-וואסער

5 אינהאבער פון זאדע-וואסער פאבריקען וועלען האבען פראצעסען

אין משך פון די לעצטע טעג זענען אדורכגעפיהרט געווארען לוסטראציעס אין 40 זאדע-וואסער-פאבריקען.

אין 5 פון זיי איז דער צושטאנד אנערקענט געווארען פאר אנטי-סאניטאריש, האט מען געגען די אינהאבער צונויפגעשטעלט פראטאקאלען, און פערפיהרט געגען זיי פראצעסען.

הרב הצדיק שמחה ישכר דוב הכהן שליט"א מיווארשא, בן הרב הצדיק ר' עקיבא מאיר זצ"ל מיליקאווע, ב"מ „דברי העם" על תהלים בהרבה"צ זצ"ל מיוואלבארזש, ב"מ „עבודת ישכר" איז דא אין לאדז און שטעהט איין ביי ר' מאיר גרינבוים, דער ווירט פון יעראזאלימסקא 4. קען מען קומען יעדען טאג פון 12 פריה. ביז 10 אווענד און וועט אויך זיין שבת פ' תבא ביז יום ב'.

לאדז בויט זיך

(2) אין משך פון דער ערשטער וואך פון חודש אויגוסט האט די בוי-אפטיילונג ביים מאגיסטראט בעטראכט 49 בוי-פראיעקטען, דער-ציקר פון וואוינונגס-הייזער.

צוויי פון זיי זענען אפגעווארפען געווארען, אין פיער דארפען געמאכט ווערען פערשידענע ענדערונגען און 43 זענען בעשטעטיגט געווארען.

לעצטע גאסטראלן פון דער

ווילנער טרופע

וסא יאר   וסא יאר

15-יעריקער יובל-טורנע אנפ.: מ. מזאה.

לאדזשער שטאט=טעאטער

היינט, מיטוואך, ד. 26-טן, 9 אווענט אונאפרופליך צום לעצטן מאל

„200.000"

(דאס גרויסע געווינס)

פאלקס-שפיל אין 4 אקטען פון שלום עליכם.

רעזשי: י. ראטבוים דעקאר. און קאסטיומען: אנרזשיי פראנאשקא. מוזיק: ה. מאו. דיר.: דוד בייגעלמאן. לידער-טעקסטן: מ. בראדערזאן. טענץ: לאה ראטבוים

מיט די רעכט פון רעגירונגס=גימנאזיעס

מעדכען-גימנאזיום „וויעדזא" „WIEDZA"

פילסודסקיעגא (ווסכאדניא) 62, טעל. 175-38.

די איינשרייבונגען פון ניי-איינטרעטענדע שילעינס פאר די קלאסען A, B, C און פון I ביז VIII נעמט אן דער סעקרעטאריאט טעגליך פון 10–1 און פון 5–7 אווענד,

B. JUELEWICZ (–) דירעקטאר 4505

גוט מארגען!

אנ'אפעל צו „לינת הצדק"ן

אפשר ווייסט איהר, וואס „לינת הצדק" האט זיך אנגעזעצט אויף אונז? וואס האט „לינת הצדק" צו דער ליידענדער לאדזער מענשהייט?

וואסער'ע טענות מיר האבען צו „לינת הצדק"? צו „לינת הצדק" אלס אינסטיטוציע האבען מיר גארנישט. פערקעהרט: א גוטע אינסטיטוציע, א וואוילע אינסטיטוציע, א נוצליכע אינסטיטוציע. א אינסטיטוציע, וואס שטייט אייביג „נא פאגאטאוויע" אויף די יודישע קראנקע אינטערעסען, א אינסטיטוציע, וואס מאכט אנדערע „זאשטשיגעס" און אליין ליידט זי נעבעך אויף דער לאדזער קרענק — אויף געלדזוכט...

צו „לינת הצדק" אלס אינסטיטוציע, האבען מיר לחלוטין נישט, ווען נישט — די „זאבאוועס"!..

ווען „לינת הצדק" מאכט א „זאבאווע" — רעגענט.

האט זי מיט דריי חדשים צוריק געמאכט א „זאבאווע" האט גערעגענט. האט זי ארגאניזירט א צווייטע „זאבאווע" אויף דעם פערגאנגענעם זונטאג, איז געגאנגען א מבול, מאכט זי שוין א „זאבאווע" אין א פראסטען דינסטאג — ווידער רעגען.

מיר ווענדען זיך דערום מיט אנ'אפעל צו „לינת הצדק": — מאכט נישט קיין „זאבאוועס"! האט רחמנות! אויף די זוילעגלאזע לאדזער יידען — מאכט נישט קיין „זאבאוועס!"

אב-נעס.

די עפידעמיע פון אפשפארונגען

איז נישט חל אויף דער מעדיצינישער אויפזיכט אין די לעהר-אנשטאלטען

(2) דאס בילדונגס מיניסטעריום האט פובליצירט א צירקוליאר וועגען דעם, אז די מעדיצינישע אויפזיכט און הילף אין די שולען דארף דערהאלטען ווערען אין דיזעלבע גרעניצען, וואס פריהער.

דער צירקוליאר איז נוגע אלע שולען: רעגירונגס-שולען, קאמונאלע, געזעלשאפטליכע און פריוואטע.

דערמיט ווערען אפגעלייקענט די פאלשע קלאנגען, אז אין דער הינזיכט איז בעאויפטראגט געווארען צו מאכען אפשפארונגען.

לעצטע אונווידערופליכע פאר-שטעלונגען פון 200.000

ביי די „ווילנער" אין שטאט-טעאטער

נישט קוקענדיג אויף דעם, וואס נעכטען האט געזאלט געגעבען ווערען צום לעצטען מאל די „200.000" פון שלום-עליכם, זעהט זיך די דירעקציע פון דער „ווילנער טרופע" געצוואונגען צוליב דעם גרויסען ערפאלג פון דער פיעסע צו געבען נאך אייניגע מאל „דאס גרויסע געווינס".

צו דעם קאלאסאלען ערפאלג פון דער אויפפיהרונג העלפען צו די זעהר אריגינעלע דעקאראציעס פון אנדזשיי פראנאשקא, הארציגע מוזיק פון הענעך קאן, די פאלקסטימליכע לידער פון מ. בראדערזאן און די שעהנע מאסען-סצענעס און טענץ פון לאה ראטבוים. ס'דיריגירט געהעריג דוד בייגעלמאן.

דער עולם ווילט זיך עמן'דיג.

אויסערגעוועהנליכער לאך-אווענד מיט אייב קארפ

היינט אין פילהארמאניע

היינט ווערט געגעבען אין יודישען טעאטער אין „פילהארמאניע" די הויכסט-קאמישע אפערעטע „ענטלאפענע מענער" מיט דעם אמעריקאנער גאסט אייב קארפ, וועלכער דערפיהרט דעם עולם מיט זיינע קאמישע סיטואציעס צום לאכען ביז טרערען.

די „ענטלאפענע מענער" איז מלא וגדוש מיט די הארציגסטע נגונים, חסידישע מאטיוועז.

דער אינהאלט איז א העכסט שפאנענדער.

אייב קארפ איז דער, וואס טרעפט אריין אין סאמע פינטעל פון טעאטער-עולם. זיינע לידער ווערען גלייך פון אלע אויפגעכאפט און מיטגעזינגען.

ראדיא=פראגראם

מיטוואך, ד. 26 אויגוסט

11,58 צייט-סיגנאל. 12,10 מוזיק. 4,00 פראגראם פאר קינדער. 4,30 פאסט-קעסטעל 4,50 ראדיא-כראניק. 5,10 גראמאפאן-מוזיק. 5,35 פארלעזונג. 6,00 לייכטע מוזיק. 7,00 פערשידענעס. 7,20 גראמאפאן-מוזיק. 7,40 קאמוניקאט פון לאדזער האנדעלס-קאמער. 8,00 קאמוניקאטען. 8,15 קאנצערט און פעליעטאן. 10,15 ראדיא-פרעסע. 10,20 קאמוניקאטען. 10,25 פראגראם פאר קינדער. 10,30 לייכטע און טאנץ-מוזיק.

היינט פרעמיערע! דער מייסטער פון עקראן EMIL JANNINGS אין זיין בעסטער קלאנג-פילם-קרעאציע, רעזשיסירט דורך LEWIS MILESTON דעם שעפער פון פראכטפולען פילם „אויפ'ן מערב-פראנט נישטא קיין נייעס"

„אין דער נעץ פון ליבע"

א דראמע מיט א שוידערליכען אינהאלט, וואס ענטפלעקט די טראגעדיע פון פערראטענעם מאן. די אקציע קומט פאר אין די הויכע אלפען-בערג אין דעם שענעם טיראל. אין די הויפטראלן: ESTHER RALSTON די בעוואוסטע פון פילם „מאראקא" CARY COOPER ווי אויך די רייצענד-שעהנע

אויסער'ן פראגראם: א פראכטפולער פליישערא קלאנג=פילם, ווי אויך נייהייטען פון לאנד. פרייזען פאפולערע! אויפ'ן I סעאנס צו 50 גר. און 1 זל. אנהויב 4.30 נ"מ, שבת און זונטאג–1 בייטאג

אַפויער פיהרט אוועק 15 יודישע קינדער

שלאָגט און פייניגט זיי אויף אַ סאַדיסטישען אופן

אויף דער זומער וואוינונג אין סטרוזשעוו וואוינען עטליכע צעהנדליג יודישע פאַמיליעס, אין דער ווילע פון די קאָזלאָווסקעס, צו די קאָזלאָווסקעס קומט יעדען זונטאג צופאָהר'ען דער איידעם שאַר פון דאָרף פאַלטשעוו צו גאַסט. מיט 8 טעג צוריק אין אַ זונטאג ווען ער איז צוריקגעפאָהר'ען צו זיך אין דאָרף אַריין, האָט ער זיך געוואָנדען צו די קליינע יודישע קינדער וואָס האָבען זיך דאָרט געשפילט, אַז זיי זאָלען זיך אויפזעצען אויף דער פיהר וועלען זיי זיך אַביסעל איבערפאָהרען. 15 קינדער אין עלטער פון 6 ביז 10 יאָהר האָבען געגלויבט אַז ער מיינט טאַקע צו פערשאַפען זיי פערגעניגען און האָבען מיט קינדערשער פרייד אויפגענומען דעם פאָרשלאַג פון ה' שאַרן, ער איז דאַן מיט זיי אוועקגעפאָהר'ען אַ שטיק וועגס אונטער סטרוזשעוו שפּעטער אָפּגעשטעלט די פיהר גענומען די בייטש און מערדערליך צו שלאָגען די פיצלעך קינדער און אַראָפּגעוואָרפען זיי פון דער פיהר. צושלאָגענע זענען די קינדער קוים אַהיימגעקומען נישט טויט נישט לעבעדיג. דאָס האָט ביי די עלטער'ען אַרויסגערופען אַ שרעקליכע פערביטערונג, אויפ'ן צווייטען זונטאג איז דער קינדער שלעגער, דער אַנטיסעמיט און סאַדיסט שאַר ווייטער געקומען קיין סטרוזשעוו צו זיין משפחה קאָזלאָווסקי דאָס מאָל האָט ער זיך מיטגעבר'ענגט אייגעם אַ שטאַרקען וויטענדיג אַז ס'דער־וואַרט איהם אַ ברוך הבא. אַזוי ווי ער איז אָנגעקומען אין דאָרף זענען די עלטער'ען אַרויסגעלאָפען געשר'יגען איבער איהם פאַר וואָס ער האָט געשלאָגען די קינדער, זענען גלייך אַרויס די גאַנצע פאַמיליע פון קאָזלאָווסקען אַלץ געזונדע היידאַמאַקעס. איינער האָט געכאַפּט אַ בייטש און די שטייענדיגע קינדער ווייטער געשמיטען דער עולם יודישע לעטניקעס וואָס זענען מעהרסטענטייל בעשטאַנען פון פרויען זענען זיך צולאָפען אין די שטובען אויסבעהאַלטענדיג זיך פאַר די אָנפאַלען וואָס די בעל־הבתים זייער'ע די פוילישע ווירטסלייט האָבען געוואָלט אויספיהר'ען. אַזוי פיהרען זיך אויף די פויער'ישע ווירטסלייט וואָס פאַשען זיך אַ גאַנצען זומער פון יודיש געלד.

הא לא, הא לא,

לשמוע אל הרינה ואל התפילה!

(קליינער פעליעטאָן)

עס געהט אום די גאַנצע וועלט פער'מרה־שחורה'ט און זוכט עצות ווי אַזוי צו קריגען גמילת חסדים, סוחרים'לעך זוכען דאָך אודאי גמילת חסדים, גרויסע אַקציען־געזעלשאַפטען זוכען גמילת־חסדים, אפילו מדינות, מלוכות זוכען היינט אויך גמילת־חסדים (איך אַליין, דער שרייבער פון די שורות, הייסט עס, זוך אויך אַ גמילת חסד'ל) אַלע דאַרפען און זוכען גמילת־חסדים, הימעל און ערד און גמילת חסדים, ווי אַזוי עס וועט אויסזעהן דער „חזרה גמילת חסד" ,אַז מ'וועט אַמאָל דאַרפען סילוקן, אָפּגעבען צוריק דעם גמילת חסד, הייסט עס, וועגען דעם וועט מען שפּעטער זאָרגען (הלואי זאָל טאַקע זיין מיט חסד) דערווייל איז ביטער, מ'זוכט גמילת חסדים און... (די דריי פינטעלעך איז אַ רמז, אַז מ'קריגט נישט) זיצען טאַקע די דירעקטאָרען אין די אַקציענגעזעלשאַפטען און די מיניסטאָרען אין זייערע מדינות און קנייטשען מיט די שטערנס, זיי זוכען עצות ווי אַזוי צו קריגען די גמילת חסדים און... (נאָכאַמאָל דריי פינטעלעך).

האָב איך אַ בעקאַנטען, מיינער אַ שכן טאַקע, איז ער אַ יוד אַ בן־תורה (וואו תורה דאָרטען איז חכמה) און האָט אויך ליב זיך צו מ'שען אין וועלטליכע ענינים, ער העלפט מיט דאגה'ן דער וועלט אין אַ עת צרה, ער האַלט אין איין מאַכען פלענער ווי אַזוי אויסצופּלאָנטער'ען דעם וועלט־פּלאָנטער, פערשטייט זיך, אַז איך בין דער איינציגער, וואָס פאַר מיר איז ער מגלה זיינע פלענער.

— איהר, — זאָגט ער צו מיר היינטיגע וואָך — זענט דאָך אַ שרייבער פון אַ צייטונג און אייער צייטונג לייענט מען דאָך אודאי בכל תפוצות הארץ, טאָ הערט אדרבא וואָס פאַר אַ פּלאַן מיר איז היינט איינגעפאַלען און איהר זאָלט דאָס אַריינשרייבען אין אייער צייטונג און אייערע לייענערס וועלען אייך געוויס מכיר טובה זיין דערפאַר אויפ'ן בעסטען אופן, איהר וועט האָבען דערמיט פּשוט געראַטעוועט די שלעכטע סיטואַציע...

— אַזוי ווי איהר ווייסט — האָט ער ווייטער גענומען רעדען מיט מתיקות, בין איך אַ ראַדיאָהערער, דאָס הייסט איך האָב אַ אייגענעם ראַדיאָדעטעקטאָר (אַ הילצערנע קעסטעלע אַזאַ) אין דריי פערטעל פון טאָג האַלט איך די סלוכאַווקעס, די באַאושניקעס הייסט עס, אויף די אויער'ען און צוזוישען ד יפיל זינגעכצען און זאָגעכצען וואָס איך הער זיך אָן הער איך אויך אַלע זונטאָג ווי דער גלח פון טשענסטאָכאָווער קלויסטער דאַוועגט פאַר'ן עולם. פאַר גאַנץ פוילען הייסט עס איז מיר אַריינגעפאַלען אַ געדאַנק גאָר אַ וואוילער, און הלואי וואָלט מען דאָס דורכפיהרען אין לעבען וואָלט מען זיך געקאָנט באַדען אין געלד ווי אין וואַסער און מיר אַלע וואָלטען דאָך פּטור געוואָרען פון די גמילת חסדים. —

און דאָס איז דער פּלאַן:

אַזוי ווי עס דערנעהנטערען זיך דאָך די ימים־נוראים וועט אַלע יודען דינגען זיך „שטעט" אין מנינים שטיבלעך און בתי מדרשים מ'איז זיך מרבה בהוצאה אויף די כלי־קודש, אויף עליות, פתיחות, הגבהות וגלילות מפטיר יונה און נאָך וואָלט דאָך געווען גאָר אַ גוטער פּלאַן ,אַז מ'זאָל אַריינשטעלען אין די ראַדיאָ־סטאַציע אַ חזן אַזאַ שליח ציבור הייסט עס ,וואָס זאָל מוצא זיין גאַנץ פוילען (אגב וועט מען מקיים זיין מצות רעדוקציע און „אָפּשפּאָרונג" וואָס איז איצט אַקטועל און יעדערער וועט זיך קאָנען זיצען ביי זיך אין שטוב אָדער ליגען אויף דער קאַזעטקע מיט די סלוכאַווקעס אויף די אויער'ען און וועט הער'ען דעם חזן אַזוי ווי ער וואָלט דערביי געשטאַנען, די מאַדאַמען וועלען קאָנען שטעהן אין קוך און קאָכען דעם מיטאָג און פאַראייגוועגס הער'ען דעם חזן.

דאָס ראַדיאָ־מעדעל יאַדוויגאַ גורניצקאַ דאַכט זיך הייסט זי וועט פאַר יעדע תפילה אויסרופען „האַלאָ, האַלאָ, „לשמוע אל הרינה ואל התפילה" זאַ כווילען כאַזאַן אדספיעוואַ שחרית, און אַזוי ווייטער ביז צום סוף.

די ער'שטע דערגרייכונג וואָס מיר וועלען האָבען דערפון האָט מיין בעקאַנטער בקול רם געענדיגט זיין ספור המעשה איז — „שלום" די וועלט האַלט אין איין זוכען עצות אויף „שלום" און קאָנען נישט געפונען און דאָ האָט איהר אַ פאַרטיגען „שלום" קיינער וועט נישט האָבען קיין פאַריבעל איבער וועלכען ס'איז „שטיבעל יכיבוד", יעדער וועט זיך קאָנען נעמען זיצענדיג ביי זיך אין שטוב פון דאָס שענסטע און בעסטע, און עס וועט ווער'ען מיט אַ מאָל אויס מחלוקות, אויס אומדייסענישען און דער עיקר איז דאָס ביסעל מזומנים וואָס עס וועט בלייבען אין קעשענע און אָט האָט איהר פאַר'איינגעווגט אויך אַ פאַרטיגען פּלאַן ווי אַזוי פּטור צו ווער'ען פון די טאָג און נאַכט זוכעניש נאָך — גמילת חסדים... עס וועט דאָך זיין פּשוט אַ גמילת הארץ... אַז מ'שמועסט וואו תורה דאָרטען איז חכמה...

שר של אש.

אַז זיי האָבען זיך אַנגעזעצט...

פונוואַנען זאָל זי זיך קענען „נאַסטאַרטשען" אויף אַזוי פיעל גנבים ? !

(2) די 60־יאָהריגע חנה גראַוויצקאַ האָט אַ קליין געוועלבעל אויף לוטאָמירסקאַ גאַס. האָבען די יונגלעך און שקצים אַ „ריוח" ביי דער אַלטער — מען האַלט זי אין איין בעגנב'ענען. מילא, אַ ביטערער עסק — טשאַטעוועט די אַלטע אויף די „רוצחים און מערדער"; זי לויערט אויף זיי מיט שטעקענעס און דרענגער.

אַזוי האָט זי בעכטען אָפּגעהיט דעם 16־יאָהריגען יאַן יאַשטשאַק, וועלכער איז ביי איהר געגאַנגען גנב'ענען אַנ'עפּעל, און האָט איהם מכבד געווען מיט אַזאַ זעץ איבער דער האַנד מיט אַ שטעקען אַז אַ ביין האָט איהם געפּלאַצט.

פּאָליציי מאַכט אַנ'אויספאָרשונג.

Dr. A. KRYNSKI

שענקעוויטשאַ 34

טעל. 146-10

צוריקגעקעהרט

א קינדער־מעשה'לע

מיט אַ מיידעלע, מיט אַ גענדזעלע, און מיט גאַסען־מיידלעך

(2) די געוועלבערין היגדע יאַקובאָוויטש (פון באַטהראָוויטשאַ גאַס) האָט אָפּגעבראַטען אַ גענדזעל, איינגעפּאַקט עס, ווי סע בעדאַרף צו זיין, און געגעבען איהר 5־יאָהריגער טעכטער'ל, זי זאָל עס אָפּטראָגען איהר משפּחה.

גייט דאָס מיידעלע מיט'ן געבראָטענעם גענדזעלע — בעגעגענט זי נישט די באָבע־יענדזעלע, ווי עס טרעפט אינ'ם קינדער מעשהלע, נאָר אַ פּאָר גאַסען־מיידען, וועלכע עס פערשמעקט דאָס געבראָטענס.

זיי כאַפּען אַרויס ביים קינד דאָס פּעקעל, און — נישטאָ זיי.

שטייט די מאַמעשי, מיט'ן מיידעלע מיט'ן פּאָליציאַנט, און וואַרטען, דאָס אָפּגעבראָטענע גענדזעלע זאָל קומען צוריק צופליהען...

וואַרטען זיי.

יודיש טעאַטער אין „פילהאַרמאָניע"

דירעקציע: ד. צעלמייסטער און א. בעזמאַז.

היינט, מיטוואָך, דעם 26-טען, 9 אָוונט — אַ גרויסער לאַך־אָוונט

אנטראַפּענע מענער

אין 3 אַקטען מיט 20 נימערן געזאַנג און טענץ

מיט דעם אַמעריקאַנער קעניג פון די כאַראַקטער־קאָמיקער אייב קאַרפּ אַלס „יונה זעטיך"

מאָרגען, דאָנערשטאָג — כמעט אַ אומזיסטע פאָרשטעלונג: אַלע בילעטען אין פּאַרטער 1 זל. פון די 1. ביז די לעצטע רייה 2 גרויסע פאָרשטעל. פאַר שפּאָט-ביליג!

1) „איינע פון יענע" מעלאָדראַמע אין 3 אַקטען מיט פּראָלאָג און עפּילאָג מיט געזאַנג און טענץ מיט דער גרויסער קינסטלערין ג. שליט

2) אַ גרויסע רעוויו דער רבי האָט געהייסען פרעהליך זיין

1 קליינעם בילעט אויף ביידע פאָרשטעלונגען

שוין דעם שבת, 12 בייטאָג—די ערשטע פריהמאָרגען-פאָרשטעלונג—איינהייטס-פּרייזען: אין פּאַרטער אַלע פּלעצער פון די 1-טע ביז די לעצטער רייה 1 זל. באַלקאָן און גאַלעריע — 50 גראָשען. ס'ווערט געשפּילט

פרוי און געלד! אין 3 אַקטען פון סאָפיע ביעלאַ מיט געניאַ שליט

בילעטען שוין צו בעקומען.

קרבנות פון שפּיאָנאַזש

סענסאַציאָנעל קרימינעלישער ראָמאַן

(27

קאַפּיטעל צוועלף

אליין

— מאַקס איז אַרעסטירט... מען בעשולדיגט איהם אין ערמאָרדען די לעדי ראַלסאָן...

די דאָזיגע ווערטער האָבען אונאויפהערליך געקלאַפּט אין קאָפּ פון עטעל קאַרלין.

שווייגענדיג און פערגליווערט איז זי געזעסען אין פאָטעל מיט די פינגער איינגעקלעמט אין פאַרענטש, די ליפּען צונויפגעפּרעסט, און דעם נישט זעהעוודיגען בליק געווענדעט פאַר זיך.

זי האָט זיך נישט געקאָנט געגוי דערמאָהנען, וואָס עס איז פאָרגעקומען אין משך פון דער האַלבער שעה פאַר דעם, איידער מ'האָט אוועקגעפיהרט מאַקסין און זי איז געבליבען אליין.

ווען דער געהיים־אַגענט האָט דערקלערט, אַז ער וויל בלייבען אַליין און אַדורכשמועסען זיך מיט מאַקסין, האָט דער אינסטינקט איהר אונטערגעזאָגט, אַז זי דאַרף נישט אוועקגיין.

זי איז רוהיג צוגעגאַנגען צו מאַקס'ן און זיך אָפּגערופען:

— איך מיי נישט, איהר זאָלט דאַרפען מיטטיילען עפּעס אַזוינס מיין מאַן, וואָס איך טאָר נישט וויסען.

באַך אַ קורצען איבערלייגען זיך, האָט מאַקס צוגעגעבען:

— מיין פרוי איז געקעכט. איך האָב פאַר איהר נישט קיין סודות. וואָס פערלאַנגט איהר? דאַן...

דאַן איז עס געשעהען, און געטראָפען, ווי אַ דונער פונ'ם העלען הימעל:

ווי פערשעמט און ווי אין כעס אויף זיך גופא, וואָס עס האָט מיט איהם קיינמאָל נישט פּאַסירט פאַר דער גאַנצער פּראַקטיק זיינער, האָט שנעל גראַב געמאָלדען וועגען דעם בעפעהל, וואָס ער האָט בעקומען.

פערענדיגט האָט ער מיט דער געוועהנליכער פראזע וועגען דעם, אַז פון דעם מאָמענט אָן וועלען די ווערטער פונ'ם אַרעסטירטען פערשריבען ווער'ען און קענען געווענדעט ווער'ען געגען איהם, בעת דער געריכטליכער אויספאָרשונג.

פאַר צער און אויפרעגונג האָט זיך אָפּגעשטעלט דער אָטעם ביי דער יונגער פרוי.

זי איז אָבער נישט געווען איבעראַשט.

פון דעם מאָמענט אָן, וואָס אין הויז זענען געקומען די צוויי געהיים־אַגענטען, האָט זי פערשטאַנען, אַז עס גייט פּאַסירען עפּעס גרויזאַמעס, עפּעס אַזוינס, וואָס עס לאָזט זיך נישט פערריכטען.

קאַרלין איז בלאַס געוואָר'ען, און אַ קורצען געשריי געטון, אָבער עטעל האָט איהם צאַרט אָנגעריהרט ביים אַרבעל.

בעהערשענדיג זיך, האָט זי גלייך אַ קוק געטון אין שנעל'ס אויגען, און געלאַסען ערקלערט:

— ס'איז ווילד! איהר מאַכט אַ מורא'דיגען טעות!

— ענטשולדיגט, מאַדאַם, איך דערפיל מיין חוב... איך האָב אייך געוואָלט בעפרייען פון אַ שווער'ער סצענע, אָבער איהר אַליין האָט דאָ געוואָלט פערבלייבען. — האָט שנעל געענטפערט, אויפמערקזאַם אָנקוקענדיג עטלען.

ער האָט אָפּט געזעהען פרויען בײַ אַזעלכע גומשטענדען, און ער האָט זיך געריכט אויף אַ היסטערישען אָנפאַל.

שפּעטער אָבער האָט ער זיך מודה געווען פאַר זיין אייגענער פרוי, אַז ער האָט נאָך אין זיין לעבען נישט געזעהען אַ פרוי פון אַזאַ שטאַרקען, קאַלטבלוטיגען כאַראַקטער, ווי ביי דער פרוי קאַרלין, וואָס האָט איהם ממש איבערראַשט אין דעם אַרעסטטאָג.

— איך האָב אויף איהר געהאַט גרויס רחמנות, און בין גלייכצייטיג געווען ענטציקט פון איהר, — האָט ער געטענה'ט — זי האָט זיך אויפגעפיהרט וואונדערבאַר! און וואָס קען דען זיין שרעקליכער, ווי צו דערוויסען זיך, וועגען דעם פערברעכען פון אייגענעם מאַן אויפ'ן פערטען טאָג נאָך דער חתונה! זעלבסטפערשטענדליך, אַז זי גופא האָט מיט'ן פערברעכען קיין שום שייכות נישט, נאָר זי האָט פּשוט ליב דעם מאַן און גלויבט אין זיין אויפריכטיגקייט. זי וועט איהם גלויבען אַפילו דאַן, ווען מען וועט איהם אַפילו פערורטיילען צום טויט און אויספיהרען דעם פּסק!

— אָבער אפשר איז ער אינ'דער'אמת'ן אומשולדיג? — האָט געענטפערט די פרוי שנעל.

— דאָס איז שוין אַנ'ענין, וואָס דאָס געריכט וועט זיך אין איהם פונאַנדערקלויבען! — האָט זיך שנעל אָפּגערופען.

בכלל האָט שנעל נישט ליב געהאַט אַריינצולאָזען זיך אין לאַנגע שמועסען מיט זיין ווייב.

זי, זיין ווייב אָבער, האָט ריכטיג פערשטאַנען דעם כאַראַקטער פון עטלען, וועלכע האָט ערקלערט, אַז זי וועט נישט איבערלאָזען איהר מאַן אַליין, און אַז זי וועט איהם בעגלייטען קיין לאָנדאָן.

שנעל'ן איז עס אָנגעקומען גאַנץ שווער איבערצורעדען און איבערצייגען זי, אַז זי זאָל פאָהרען ערשט מיט'ן אָווענד־צוג.

— ווען און וואו וועל איך דיך זעהען, מאַקס?

— האָט זי אַ פרעג געטון — דער... דער גרויזאַמער טעות וועט זיך, פערשטעהט זיך, אויפקלערען, אָבער די זאַך וועט געדויערען עטליכע טעג... און ביז דאַן...

— דער אַדוואָקאַט פון מיסטער קאַרלין וועט אַלץ איינאָרדענען, און בעקומען פאַר אייך אַ דערלויבעניש צו בעזוכען אייער מאַן. — האָט זיך שנעל אַריינגעמישט.

— איך דאַנק אייך! ווער וועט זיין דיין אַדוואָקאַט מאַקס?

— דער איינציגער אדוואָקאַט וואָס איך קען, איז דעם סער ראָבערט'ס אַדוואָקאַט, טוויינינג. איך האָב קיינמאָל נישט געהאַט מיט איהם קיין שום געשעפטען, אָבער איצט וועל איך זיך צו איהם ווענדען. איך האָף, אַז מען וועט מיר דערביי בייהילפיג זיין! — האָט ער צוגעגעבען, ווענדענדיג זיך צום געהיים־אַגענט — איך האָב קיין אַהנונג נישט, ווי מען טוט עס...

מען וועט אייך אַוודאי העלפען צו אָרגאַניזירען, ווי ס'געהער צו זיין די פערטיידיגונג... איך וויל אייך נישט איילען, נאָר איך מוז אייך זאָגען, אַז איך וואָלט נישט געוואָלט פערשפּעטיגען צו דער באַהן. איהר ווילט דאָך געוויס מיטנעהמען מיט זיך פערשידענע זאַכען ,טאָ ביטע, פרוי קאַרלין, גרייט עס אַלץ צו. און... ענטשולדיגט מיר, וואָס איך קאָן נישט איבערלאָזען דעם הער קאַרלין אָהן מיין אויפזיכט... ווי האַרב עס זאָל נישט זיין מיין פליכט, בין איך מחויב אויסצופיהרען איהם ביז'ן סוף.

(פאָרטזעצונג קומט).

שליסלבורג—די רוסישע באסטיליע

(איינדרוקען פון א בעזוך)

.1

בעזוכענדיג די רעוואלוציאנערע מוזייען אין לענינגראד און מאסקווע, ווערט מען פערוואונדערט פון דער גרויסער צאל דאקומענטען, מאטעריאלען, כתב־ידן, סקולפטור־ווערק און בילדער, וואס בעהאנדלען איינצעלנע עפיזאדען פון דער רעוואלוציאנערער פערגאנגענהייט. אבער דער איינדרוק קען נישט בלייבען א גאנצער, ווען מען וועט נישט בעזוכען שליסלבורג. דערפאר האב איך מיט גרויס דאנקבארקייט אנגענומען די איינלאדונג פון א סאוועטישען ליטעראט צו בעזוכען צוזאמען מיט א גרופע אויסלענדישע זשורנאליסטען די טרויעריג־בערימטע פעסטונג, וואו ס'האט זיך אפגעשפילט דער גרויזאמער עפילאג פון דער העראאישער „נאראדנאיא וואליא".

אט פאהרען מיר איבער דעם שפיגעל־פלאך פון דער ברייטער נעווא צו דעם געהיימנישפולען אינזעל נעבען דער לאדאשער אזערע, וואו עס שפיגלט זיך די רוסישע באסטיליע — שליסלבורג.

דער גרעסטער טייל פון אונזער גרופע האט שוין געהאט בעזוכט די רעוואלוציאנערע מוזייען, האט דאהטען געזעהען איניגע קאמערעס פון שליסלבורג, אויפגעשטעלט מיט דער גרעסטער גענויאיגקייט, און וואס אילוסטרירען דעם מארטירער־וועג פון דער רוסישער רעוואלוציאנערער בעוועגונג. אבער א פולקומען בילד פון דער מארטירער־געשיכטע פון דער רוסישער רעוואלוציע קריגט מען נאר דאן, ווען מען בעזוכט די שליסלבורגער פעסטונג, אין פערגלייך מיט וועלכער די שילדערונגען פון גיהנום אין דאנטעס גרויסען ווערק „די געטליכע קאמעדיע" איז נאר א בלייכע אפשילדערונג. די סאוועטישע רעגירונג האט אפגעהיט די רוסישע באסטיליע פון צעשטערונג און פערוואנדעלט די פעסטונג אין א מוזיי, וואס גיט דאס קלארסטע בילד צו די טראגישסטע בלעטער אין דער געשיכטע פון קאמף פאר מענשליכער פרייהייט.

אזוי ווי די רייזע געדויערט א פאר שעה, האבען מיר גענוג צייט, אז א בעקאנטער סאוועטישער געשיכטליכער זאל געבען א קורץ געפאסטען איבערבליק איבער דער מארטירער־געשיכטע פון שליסלבורג. די אויסלענדישע עקסקורסאנטען, פאר וועלכע די רוסישע רעוואלוציאנערע בעוועגונג האט זיך אנגעהויבען מיט פעברואר 1917, און זענען קנאפע ערודיטען אין דער געשיכטע פון די רוסישע געזעלשאפטליכע בעוועגונגען, הערען זיך צו מיט גרויס אינטערעס, מיט ברייט פינאנדער־געעפענטע אויגען, מיר שיינט, אז די געשיכטע פון שליסלבורג געהערט צום פינסטערען מיטעלאלטער, אז דאס זענען דערצעהלונגען וועגען טאמערלאנס אדער טשינגיס־כאנס רציחות. און פארגעקומען איז עס סך הכל באך מיט דרייסיג יאהר צוריק פערציג קילאמעטער פון א רייקען קולטורעלען צענטר — פעטערבורג! מיט דעם זעלביגען וועג, אויף אזא מין דאמפערל האט מען געפיהרט אין געהיים די ערליכסטע מענשען פון רוסלאנד, די נאראדאוואלצעס, געשלאסען אין קייטען, פאר וועלכע דאס האט געדארפט זיין דער לעצטער ערדישער וועג. קיינער האט נישט געהאפט ארויסצוגיין פון די שטיינערנע קאזעמאטען. דער דעוויז פון שליסלבורג איז דאך געווען: „פון דאנען גייט מען נישט ארויס, נאר מען טראגט ארויס". און אויב איניגע זענען יא ארויס, איז עס איינער פון די גרעסטע וואונדער.

אויף איין זייט פון דעם פעסטגעבויטען טויער, וועלכען די נאראדאוואלצעס פלעגען אריבערטרעטען דעם לעצטען מאל אין זייער לעבען, איז צוגעקלאפט א טאוועל מיט אנ'אויפשריפט „דער פראלעטאריאט בויגט מיט יראת־הכבוד זיין קאפ פאר די מארטירער פון שליסלבורג — די אויסגעהאלטענע קעמפער פאר'ן סאציאליזם און פאליטישער פרייהייט". און אויף דער צווייטער זייט — „די אידעען פון סאציאליזם זענען אומבעזיגבאר" און אוגוסט־בליך". די אויפשריפט איז לאקאניש, אבער זאגט זייער א סך. איבערן טויער איז נאך אמאל געווען צוגעקלאפט א צווייקעפיקער אדלער מיט דער אויפשריפט: „גאסודארעווא". דער עולם שווייגט אין גרויס יראת־הכבוד פאר דעם אנדענקען פון די שליסלבורגער מארטירער. די שווערע, געקאוועטע, אייזערנע טויערן פיהרען אין א ברייטען קארידאר, וואו עס פלעגט שטיין די ערשטע וואך, און דורך שטאלענע טירען קומען מיר אריין אין דעם הויף פון דער פעסטונג. אינמיטען הויף שטעהען איניגע בעקוועמע און געמיטליכע הייזלעך, בעפוצט מיט בלומען, אין וועלכע עס האבען געלעבט די אויפזעהער'ס מיט זייערע פאמיליעס (איצט לעבען דארטען איניגע מיטארבייטער פון שליסלבורגער מוזיי; צייטען בייטען זיך...). דער הויף איז אפגעטיילט פון תפיסה־הויף דורך הויכע טויערן.

א טויער מיט א קארידאר, וואו עס איז געשטאנען די צווייטע וואך, פיהרט אינ'ם תפיסה־הויף. דא האבען געמעגט אריינגיין נאר די אויפזעהערס. פאר די איבעריגע איז עס געווען אונמעגליך. אינ'ם פאדערגרונד שטעהט מיט'ן הינטערשטען פאסאד א בוילעכע, צוויי־שטאקיגע, ציגעלנע געביידע, עגליך צו א פאבריק, מיט דיקע קראטעס אויף די פענסטער. דאס איז די „נייע" תפיסה, אויסגעבויט פון אלעקסאנדער דעם דריטען אין יאהר 1884 פאר די נאראדאוואלצעס, — דער גרויזאמער קבר פון דער רוסישער פרייהייטס־בעוועגונג. דער הויף איז צוטיילט אין דרייעקיגע קעמערלעך, אפגעצוימט מיט הויכע פעסטע פארקענס, וואס קומען זיך צוזאמען אין צענטער. דאס זענען די געה־שנדלעך, וואו די שליסלבורגער פלעגען שפאצירען און אין די לעצטע יאהרען זיך אויסגעקעמפט דאס רעכט צו זייען גרינסען, בלומען. אויף די פארקענס זענען געמאכט בריקלעך, איבער וועלכע די אויפזעהער'ס פלעגען ארומגיין און אויפפאסען, אז אויך דא זאל מען נישט עובר זיין די אינסטרוקציעס פון דער פעסטונג און חלילה נישט אריינגיין איינער צום אנדערען. א שמאלער וועג פיהרט צום אריינגאנג אין דער תפיסה, וואו אלע מענשליכע ליידען האבען זיך קאנצענטרירט, אזוי ווי שטראהלען אין א פאקוס און האבען זיך מיט אנ'אונגעהויערער שווערער לאסט געלייגט אויף די פלייצעס פון די מארטירער. אזוי ווי די פעסטונג איז היינט געווינטליך געשלאסען, זענען מיר די איינציגע בעזוכער, און די שטילקייט ווערט איבערגעריסען נאר דורך די דערקלערונגען פון א מיטארבייטער פון שליסלבורגער מוזיי. מיר גייען אריין אין דער געביידע. ד' יארכיטעקטען האבען געבויט מיט דער אויסרעכנונג, אז מען וועט די תפיסה בענוצען יאהרהונדערטען און האבען נישט געקארגט קיין שום מאטעריאלען. די ווענט זענען א פאר מעטער די דיק, געבויט פון צעמענטענע ציגעל. אלץ איז דא פון שטיין און אייזען: אייזערנע טירען, אייזערנע טרעפ, אייזערנע גראטעס, שווארצע געמענטירטע דילען. בלאשווארצע ווענט, פערגראטעטע פענסטער, בעדעקט מיט מאטען גלאז, וואס לאזען דורך א בלייכע פלעגמאטיש צענאסטענע ליכט, — אזוי זעהט אויס די תפיסה. יעדערער פון אונז האט געבראכט: שטיינערנע קברים. אין די קארידארען פאר אייזערנע בעטען שטעהן שאפעס וואו עס פלעגען ליגען אנגעלאדענע רעוואלווערען. ביי דעם מינדעסטען פרוב צו ווייזען א ווידערשטאנד פלעגען זיך די געצען אראפלאזען, און די אויפזעהערס פלעגען זיך כאפען צום געוועהר. אבער פאר דער גאנצער צייט האט מען דעם געוועהר נישט גענוצט: ווענען אנטלויפען פון שליסלבורג האבען געשטרוימט ביי די מארטירער, וואס זענען שוין געווען אויף יענער זייט גרעניץ פון קלארען מענשליכען פערשטאנד. אויף די שווערע מיט אייזען פערקאוועטע טירען הענגט א נומער — 3, 5, 11, די שליסלבורגער האבען נישט געהאט קיין נעמען אייבפאלענדיג אין דער פעסטונג, פלעגען זיי צוזאמען מיט אלע מענשליכע רעכט אויך פערלירען זייערע נעמען. דעם שטאלצען, וואויל־קלינגעוודיגען „וועראַ פיגנער" האט פערביטען דער נומער 11, דעם עכט־רוסישען „מאראזאוו" — דער נומער 5. אט איז מאראזאווס קאמערע. נאך איצט מאכט זי א דערשיטערענדיגען איינדרוק. אויפ'ן טיר איז צוגעקלעפט א טאוועל: ניקאלאי מאראזאוו, 1884—1905. 21 יאהר, כמעט א פערטעל יאהר הונדערט, האט זיך דא געמאטערט דער געניאלער געלערנטער, וואו ער האט אויפגעשריבען זיינע בעסטע וויסענשאפטליכע ווערק (מאראזאוו האט מען געבראכט אין שליסלבורג נאכדעם, ווי ער איז שוין געזעסען אין דער פעטראפאוולער פעסטונג דריי יאהר, אזוי אז נאך דער אמנעסטיע פון 1905 איז מאראזאוו בעפרייט געווארען נאך א 24־יעהריגען תפיסה־פעריאד). אויפ'ן וואנד הענגט זיין פארטרעט, אנ'אסקעטישער פנים פון א תלמיד־חכם.

דער טרעפ, וואס פיהרט צום צווייטען שטאק, איז פערצאמט מיט א נעץ, עס זאל חלילה נישט געלונגען דעם שליסלבורגער זיך אראפצוווארפען און אויסגעלייזט צו ווערען פון די ליידען.

ווען מען געהט איבער די טרעפ, גיבען זיי ארויס א קלאנג ענליך צו א טיפען קרעכץ — „דער בריק פון זויפצען" — אזוי פלעגען די שליסלבורגער איהם רופען. אויפ'ן צווייטען שטאק איז די זעלביגע פלעגמאטיש צעפלאסענע ליכט, די זעלביגע שווארצע ווענט און אייזען, צעמענט, שטיין און אייזען. מיר שטעלען זיך אפ פאר דער קאמער נומער 11. אויפ'ן טיר מיט'ן „אויגעל", דורך וועלכען דער אויפזעהער פלעגט שטענדיג אריינקוקען, איז אנ'אויפשריפט: „וועראַ פיגנער, 1884 — 1904". די קאמערע איז נישט קיין גרויסע, א הויכער קליינער פענסטער, בעדעקט מיט מאטען גלאז, בעלייכט די קאמערע מיט א האלב טונקעלען ליכט. ביים וואנט — א שמאלע אייזערנע בעטעל, צוגעשמידט צום דיל, אינמיטען א צוגעשמידטער טישעל מיט א בענקעל, און דאס איז אלץ, פון וואנט — פיגנערס שיינער מארטירער־קאפ. ד' יתפיסה פערמאגט א זעלטענע אקוסטיק. אין דעם בנין פון איבעריגען שווייגען גיט זיך יעטוועדער קלאנג איבער מיט א קרייכענדיגען, זשיפעדיגען, ד'ייפאכיגען עכא. פאר די אויסגעמאטערטע נערווען פון די שליסלבורגער איז דאס געווען בעזונדער'ס פיינלעך. אפילו די קליינינקייטען זענען דא געווען געמאכט מיט דער אויסרעכענונג צו צובדעכען די נערווען־סיסטעם פון דעם מארטירער, פערהונגערען זיין ארגאניזם, פאמעלעך ארויסצוציהען זיינע כחות. „די טרוקענע גילאטינע", אזוי האבען די פראנצויזען אנגערופען שליסלבורג. ווי שווער עס האט געמוזט דער שליסלבורגער ליידען, ביז וואנען אלע מענשליכע געפיהלען זענען איינגעפרארען געווארען אין דער שניידענדיגער קעלט פון שליסלבורגער רעזשים. אזוי די איבעריגע שטומע אויפזעהער'ס, וואס זייער פולקומסטע געשטאלט איז געווען זייער הויפט — סאקאלאוו, — איינע פון די פינצטערסטע און שרעקליכסטע געשטאלטען, וועלכע די געשיכטע קען. דאס איז געווען א מענש אָן א פונק פון מענשליכקייט, גערעצעבערוס פון דער גריכישער מיטאלאגיע, וואס האט געהיט די טויערען פון גיהנום, א סאדיסט, וואס האט נישט איין שליסלבורגער געבראכט צום טויט. פאר דעם מינדעסטען פראטעסט פלעגט ער בעשטראפען מיט שמיץ, אדער ארייננווארפען אין די קעלער'ס פון דער אלטער צוויי־הונדערט־יאהריגער תפיסה אויף טערשימעלטען ברויט מיט וואסער, וואו ער פלעגט זיי האלטען חדשים לאנג. אין מוזיי הענגט זיין בילד — אנ'עקעלהאפטער פנים מיט ביי זע אויסגעגלאצטע אמפיביען־אויגען און אויסגעשטארצטע קינבאקען, געגען דעם דאזיגען אויסוואורף, איז מען אין משך פון דריי יאהר געווען הילפלאז, ביז וואנען גראטשעווסקי האט זיך אלט ממאמעסט פערברענט, ווען סאקאלאוו האט איהם פערשפארט אין א קעלער פון דער אלטער תפיסה. נאכדעם איז ער בעזייטיגט געווארען.

אלי׳גער.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים־ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1.

נאר פאר ווענערישע הויט־קראנקה.

און מענער־שוואכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער.

קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא־לאגישע און נערווען־קראנקהייטען.

קווארץ־לאמפ. עלעקטרישער הייל־קאבינעט ראסמעטיק.

— — טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אוונד. — —

פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ.

נעמט־אן א פרוי־דאקטאר נור קינדער און פרויען

זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.

— בעזונדער ווארטע־צימער פאר פרויען. —

וויזיט 3 זל.

מערקווירדיגער שטייערן־קוריאז

א סעקוועסטראטאר קומט אראפ מיט א פור מאנען א פערלעגענעם שטייער פון 40... גראשען!

ווילנע. אויף גרויס סטעפאן גאס ווערט איצט דערצעהלט וועגען פאלגענד'ען שטייער־קוריאז.

אין הויף נומער 14 אויף דער דערמאנטער גאס געפינט זיך א גרויסער קאלאניאל געשעפט פון ה' משה לימאנאוויטש.

מיט א קורצער צייט צוריק האט מ. לימאנאוויטש פלוצלונג בעקומען א פאוויעסטקע פון שטייער־אמט, אז פון איהם קומט א פערלעגענער שטייער־חוב פון יאהר 1927 אין א סומע פון 40 גראשען.

אין עטליכע טעג ארום איז צו לימאנאוויטשען אין געשעפט אראפגעקומען א סעקוועסטראטאר מאנען דעם פערלעגענעם שטייער פון 40 גראשען. גראד איז לימאנאוויטש נישט געווען אין געשעפט און דער סעקוועסטראטאר איז אוועק. אין א קורצער צייט ארום איז צו לימאנאוויטשעס געשעפט פלוצלונג צוגעפאהרען א פוהר מיט א סעקוועסטראטאר, וועלכער האט אויפגעפאדערט לימאנאוויטשען צו בעצאהלען דעם שטייער חוב, דראהענדיג אין געגענפאל צוצונעמען סחורה.

א דערשראקענער האט לימאנאוויטש געפרעגט וואס פאר א סומע קומט פון איהם? די תשובה איז געווען... אז פערציג גראשען.

דער קוריאז אז א סעקוועסטראטאר זאל אראפקומען ספעציעל מיט א פוהר מאנען א פערלעגענעם שטייער פון 40 גראשען, האט ביי די שטייער־צאהלער אויף גרויס סטעפן גאס ארויסגערופען א הייטערע שטימונג.

98)

ר. איזראעל

ליבע און טויט

סענסאציאנ. עראטישער ראמאן פון לאדזער לעבען

סאניע איז געזעסען נעבען טיש, זארגפעלטיג פערקעמט די האהר אין די שענסטע מלבושים, וואס זי האט פערמאגט, יעדע רוייל האט זי אריינגעקוקט אין א שפיגעלע, וועלכעס זי האט געהאלטען אין האנד און צורעכט געמאכט איהר טואלעט. ס'האט געמאכט דעם איינדרוק, ווי זי וואלט געזעסען און געווארט אויף אימיצען, וועמען זי האט געוואלט געפעלען ווערען.

טשארל איז דערוויל געקומען צו זיך און געוואלט מיטאמאל קלאר מאכען די סיטואציע, ער איז צוגעגאנגען באהענט צו סאניען און זיך אוועקגעשטעלט אין אזא פויזע, אז זי זאל איהם מוזען אנקוקען.

אין ערשטען מאמענט האט סאניע זיך אביסעל פערוואונדערט וואס אין צימער זענען אריינגעקומען גאנץ 5 מאנספערשוינען, אבער דאס האט געדויערט נאר איין רגע, באלד דערויף האט זי, זעהט אויס, ווידער פערגעסען דערין און האט ווייטער געקוקט אין שפיגעל אריין.

— גוט מארגען מאדאם בארגין, האט דער דאקטאר זיך געווענדעט צו דער קראנקער.

סאניע האט אויסגעדרעהט דעם קאפ אין דער זייט, וואו ס'איז געשטאנען דער דאקטאר, מיט א שמייכעל פערקרומט דאס פנים און געענטפערט.

— מאדאם דרוזע איז היינטיגע נאכט געשטארבען. איך האב זי פערטריבען פון זיך.

— און וואו הייסט איהר, האט דער דאקטאר געפרעגט אויף אזא אופן ווי ער וואלט פאר די געסט געוואלט דעמאנסטרירען די קראנקהייט פון דער פאציענטין.

— סאניע האט זיך אוועקגעשטעלט אין א קאקעטישער פויזע, הויך אויפגעהויבען דעם קאפ, צוזאמענגעצויגען מיט דעם פאסעקעל, וואס זי האט געטראגען, די טאליע און געזאגט, אזוי ווי זי וואלט נישט דערהערט די צווייטע פראגע פונ'ם דאקטאר.

— בין איך דען נישט נאך גענוג שעהן, יונג און עלעגאנט, אז איך זאל ניר'ענבערגן געפעלען, צו וואס דארף איך דען די בארגין דרוזע, דאס איז דאך העסליך שטענדיג אפצונארען.

קיינער פון די אריינגעקומענע מענער האבען זיך נישט אנגערופען מיט קיין איין ווארט, פאר טשארלען איז געווען אלץ קלאר, סאניען האט ער דערקענט, אבער זי איהם נישט, פון איהר מויל האט ער געהערט נירענבערגס נאמען. די איבעריגע האבען סיי־ווי־סיי גארנישט פערשטאנען, ווייל זיי האבען נישט געוואוסט וועגען וואס ס'האנדעלט זיך.

דער דאקטאר האט אבער נישט אפגעלאזען און געוואלט, אז די קראנקע זאל ציהען ווייטער דעמזעלבען גאנג.

— אבער די בארגין דרוזע איז דאך דא געווען, איך האב זי דאך אליין דא אריינגעזעצט...

— פארוואס האט מען מיך דא פערשלאסען, האט סאניע פלוצלונג ווילד א פרעג געטון.

— ווי אזוי פריי בארגין, די טיר איז דאך א גאנצען טאג אפען, איהר קענט זיך דאך שפאצירען וויפיל אייער הארץ גלוסט.

— אבער מיט וועמען זאל איך געהען, פארוואס קומט נישט נירענבערג, ער איז דאך מיט מיר אוועקגעפאהר'ען, ער ליבט דאך מיך אזוי שטארק, ער האט דאך מיר צוגעזאגט חתונה צו האבען מיט מיר און אהערבריינגען מיין יונגעלע, מיין קינד.

דער דאקטאר האט אנגעקוקט דעם פאליצייטשעף און איז דער שטיל געזאגט

— איך מוז זיך מודה זיין קארצעלא, אז איך פערשטעה גארנישט וואס דא טוט זיך, עפעס מוז דאך אין דער גאנצער געשיכטע שטעקען, עפעס א טיף געהיימניס. וואו איז דען איגענטליך אהינגעקומען דער באראן, וועלכער איז מיט איהר צוזאמען געקומען מיט דער שיף און ער האט געזאלט באלד אהערקומען, פון דעמאלס אן איז ער נאך נישט דא געווען, צי איז דען מעגליך, קארצעלא, אז מיט דעם בארא'ן האט געזאלט עפעס פאסירען, א צופאל אדער אנ'אומגליק.

— איך גלויב קוים, פריינד, אמוואהרשיינליך טען עקזיסטירט גארנישט אזא מין וואס הייסט בארא'ן דרוזע.

דאן האט קארצעלא זיך געווענדעט צום דעטעקטיוו און געפרעגט.

— הער ערליי, אלזא איך האב אייך געהארכט און צוזאמען מיט אייך דא אהערגעקומען, איך האב געוואלט שטילען מיין נייגעריגקייט אבער זי איז נאך געשטיגען, זאגט מיר, צי האט די אומגליקליכע עפעס א שייכות צו דעם ענין, וועלכען מיר בעהאנדלען.

— איך וועל אייך דאס זאגען צווישען פיר אויגען.

— איך פערלאנג דאך פון אייך נישט קיין איינצעלהייטען, איך וויל נאר, אז איהר זאלט מיר זאגען, צי איהר קענט די קראנקע און צי איהר ווייסט, ווער ס'איז דער שרייבער פון אנאנימען בריף צו מיר וועגען דער משוגענער.

בעת דעם געשפרעך פון קארצעלא מיט דעם דעטעקטיוו, האט זיך צו די צוגעקוקט איינער פון די בעאמטע, וועלכע קארצעלא האט אויס זיכערהייטס־צוועקען מיטגענומען מיט זיך, און זיך געוואלט איינהערען אינ'ם געשפרעך. דעם דעטעקטיווס שפיציגע אויגען האבען אבער דאס באלד בעמערקט און שארף אנקוקענדיג דעם בעאמטען, האט ערליי געזאגט.

— איך האב אייך געזאגט, הער שעף, אז איך וועל אייך דאס אלץ גאנץ גענוי איבערגעבען, איך וויל אבער נישט, אז אונבערופענע מענשען זאלען אויך דערפון וויסען.

— איבעריגענס, הער פאליציי־שעף, וואלטען מיר שוין געקענט דאנקען דעם דאקטאר פאר דער געפעליגקייט און אוועקגעהען פון דאנען.

— איך האב גארנישט געגען דעם, האט קארצעלא געענטפערט, מיר קענען געהען.

אין דעם מאמענט האט סאניע זיך ארויפגעשטעלט אויף א שטוהל און שטעהענדיג אין דער פויזע פון א רעדנער, זשעסטיקולירענדיג מיט די הענד, האט זי געזאגט:

(פארזעצונג קומט).

„KONSUM“
przy „WIDZEWSKIEJ MANUFAKTURZE“ S. A.
54 Rokicińska 54

צופאהר מימ די טראמווייען 10 און 16

„צום שול-סעזאן“

וועש און טריקא

מעדכען-העמדלעך
ווייסע מיט שפיצען — פון 1.10

קנאבען-העמדלעך
ווייסע און קאלירטע — פון 1.65

נאכט-העמדלעך
פאר מעדלעך און יונגלעך — פון 2.95

ספארט-העמדלעך
קאלירטע — פון 2.45

מעדכען-רעפארמען
בוימוואלענע, קאלירטע — פון 1.60

מייטקעס
מיט שפיצען — פון 1.45

קנאבען-אונטערהויזען
אין גוטער קוואליטעט — פון 1.65

גימנאסטישע הייזלעך
טריקא, גראנאט און שווארץ — פון 1.55

טריקא-שפענצערלעך
אין פערשידענע קאלירען — פון 1.60

פאר די היה מאטאציקליסטען און שאפערען עמפפעהלען מיר:

לעדערנע קורטקעס
אין בעסטער קוואליטעט
צו —.115 און —.120 זל.

שקארפעטען

בוימוואלענע שקארפעטען
אין פערשידענע קאלירען — פון 0,90

קאלירטע שקארפעטען
מיט א וואלען קענטעל — פון 2,10

מעצעריזירטע שקארפעטען
ווייסע מיט א קאלירט קענטעל — פון 1.60

אנציגלעך

קיטעלעך
אין פערשידענע קאלירען — פון 6,50

סקאוט-אנציגלעך
אין א גרויסען אויסוואהל — פון 5.95

ספארט-הייזלעך — פון 3.20

גאבארדין-פאלטען — פון 28,85

קליידער, שירצלעך

קרעטאן-קליידלעך
פערש. מוסטערן און קאלירן — פון 1,80

באטיסט-קליידלעך
געמוסטערט — פון 3,50

זיידענע קליידלעך
געשטיקטע אין פערש. קאלירן — פון 4,15

קאלירטע שערצלעך
אין פאסען — פון 1,35

קאלירטע שערצלעך
געשטיקט — פון 1,55

מעדכען-שערצלעך
אלפאקע, שווארץ — פון 2,90

באטיסטענע שערצלעך
קאלירטע — פון 2,35

ווייסע שערצלעך
מיט שפיצען — פון 2,25

גומי-שערצלעך
אין פערשידענע קאלירען — פון 2,10

נור נאך א קליינע צאהל
ראווערען!
צו רעקלאם-פרייזען —.165 זל.

אין א גרויסער אויסוואהל
טארניסטערס און שול-טאקעס

מיר בעזיצען אויף לאגער א גרויסען אויסוואהל
סעקונדא, בראק און רעשטלעך
מיר מאכן אויפמערקזאם דער ג' קונדשאפט אויף די ווידזעווער ארטיקלען פון ספעצ. מארקע O.K.

שיך

מעדכען-פאנטאפעל
שווארץ, ברוין און לאקערקעס — פון 10.—

קנאבען-פאנטאפעל
שווארץ און ברוין — פון 13.—

שטיוועלעך מיט כאלעוועקעס
אין א גרויסען אויסוואהל — פון 13.80

גימנ. פאנטאפעל לעדער — פון 4.20

גימנ. פאנטאפעל לייווענד — פון 2.60

פילץ-פאנטאפעל — פון 3.—

שטרימף

בוימוואלענע שטרימף
אין פערשידענע קאלירען — פון 1,25

מעצעריזירטע שטרימף
אין א גרויסען אויסוואהל — פון 2,30

FIL D'ECOSE
אין א גרויסען אויסוואהל — פון 2,50

ספארטאווע שטרימף
מעצעריזירט — פון 1,60

ספארט-שטרימף
אין פערשידענע קאלירען — פון 3,25

מיר עמפפעהלען צו זעהר נידריגע פרייזן
שול-מונדורקעס פאר מעדלעך און יונגלעך
ווי אויך מונדור-שערצלעך

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער ווייב. ר און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער-קאן און עס פאלט ארויס אין דעם כוס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטארבט. ספעציעל גומענע היל-באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פראפעסארען מיט מיינע בע-האנדלונג און פון דייטשן פראפעסאר

דאקטאר ברוכורעווינג בעזונגען זיכער דעם שווערסטען און געפעהרליכסטען ברוך. אויך פאר הויקערס לאזונגען מיט הייל-גארסעטען און אפאראטען פאר פערקרומטע פיס און פלאט-פוס ספעציעלע אנלעגען אין די שיך. קינסטליכע גומענע פיס און הענד, גומענע זאקען פאר די גרעסטע קראנקע אדערן.

עמפפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אוונט.

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT Ortoped
von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אומ-בעדינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזי-טעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר בעראנטש, פראפ. דר. י. מא-רישלער, פראפ. ד"ר בר. קיעלאנאווסקי און אויך אנדערע.

מיר נעהמען אויך אן מערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע,

דאנקזאגונג.

איך מאך עפענטליך בעקאנט, אז א דאנק דעם ספעציאליסט דיר. י. ראפאפארט, וואוינהאפט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10, בין איך גענצליך בעפרייט געווארען פון קרומע פליצעס. דעם 1. דעצעמבער 1930 האט מיר ה' דיר. ראפאפארט פערלעגט באנדאזשען לויט זיין מעטאדע און נאך א חודש האב איך קאנסטאטירט, אז כ'בין גענצליך אויסקורירט, כ'בין אלט 61 יאהר, בין איך געווארען אפערירט אויף קרומע פליצעס אהן ערפאלג און היינט פיהל איך מיך געזונד און עמפפעהל דעם דאזיגען ה' דיר. אלע ליידענדע אויף ברוך-קראנקהייטען.

(—) **Józef Rydel,**
Nowe-Chojny, ul. Majowa 5.

SELBSTÄNDIGER KORRESPONDENT

erledigt in den freien Abendstunden jegliche deutsche und polnische Korrespondenz zu sehr günstigen Bedingungen.
Offerten an die Exp. ds. Bl. unter „A. D. 35“. 4710

ס'איז נויטיג קוואליפיצירטע
שטריקערס
צו קאפעציהערס אויף 8-ער מאשינען. פאנסקא 11 ביי געזונדהייט

א פראנט-צימער
(פאר אנ'אונפערהייראטע פערזאן) גרויס און זוניג, עלעקטרי בעלייכטונג אין א בעלעבטען פונקט פון זאפארט ביליג צו פערמיט אפערטען אין אדמ פון „נ.פ.“ אונטער „ביליג“

ס'ווערט געזוכט
א יונגעל
צו א לעבער-מאשין באלד געצאהלט. פולנאצנא 22 ביי גאלד-שטיין, דריטער שטאק.

א שטעפער-נייהער
קען זיך מעלדען פון זא-פארט פאמארסקא 3 ביי אדערבערג

א בוטמאוועץ
קען זיך מעלדען אין צוקערניע גאמאלינסקי פשעיאזד 1

DR. MED.
Haltrecht
ספעצ. ארצט פאר הויט און געשלעכטס-קראנקה., נעהמט אן פון 8—10 פריה, פון 1—3 נאכמיטאג און פון 6 ביז 8.30 אוונט. זונטאג פון 9 ביז 12 בייטאג.
פיעטריקאווער 10
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען.

הויזען
ספארט גיב איך צו נייען אין גרעסערן קוואנ-טום געוויינשען מיט פרא-בען גלאוונא 50 וו. 16

א לערן-יונגעל
באלד געצאהלט ווערט געזוכט ביים בירשטען-בינדער, קילינסקיעגא 44 אין צווייטען הויף

---

2 האנדעלס-לאקאלען
אין צענטרום שטאט גע-אייגנעט אויף א פאבריק אדער קאנטאר איז פון זאפארט צו פערמיטען. צו ערפאהרען פעטריקא-קאווער 21 ביים וועכטער

א פריזיר-אנשטאלט
פון זאפארט צו פערקויפן צו ערפאהרען ביי אלעי-ניטשאק, קילינסקי 127

קלאנג-קינא-טעאטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26

היינט און ווייטערע טעג!

די גרעסטע סענסאציע פון אלע צייטען! נישט-געוועזענער פילם-מייסטערווערק פון אמעריקאנער טראדוקציע אינגאנצען גערעדט אויף פויליש! רעזשי פון דעם בעריהמטען Lolher Mendes א. נ.:

קארק בערכערישע אומוועגן

אין דער הויפט-ראלע — די אומפערגלייכליכע
CLARA BOW וועלכע רעדט פויליש

נעכסטער פראגראם:
„די פערלוירענע לופט-שיף“

אנהויב אין געוו. טעג 5 נאכמ. שבת, זונטאג 3 נאכמיטאג.
דער זאל ווערט מעכאניש ווענטילירט

Szkoła Przemysłowa
T-wa Szerzenia Oświaty i Wiedzy Technicznej wśród Żydów
w Łodzi, Pomorska 46
TELEFON 163-80

אפטיילונגען: מעכאנישער, עלעקטראטעכנישער און וועבעריי.
איינשרייבונגען פון קאנדידאטען אין 1-טער קלאס נעמט אן די קאנצלאריע פון דער שולע יעדען טאג פון 10—14 פארמיטאג.

GIMNAZJUM ŻEŃSKIE
Józefa ABA
z prawami gimnazjów państwowych
w Łodzi, Zielona 10, tel. 122-12.

איינשרייבונגען פון ניי-אריינטרעטענדע שילערינס נעמט אן דער סעקרעטאריאט פון גימנאזיום פון 10 פריה ביז 13 נאכמיטאג.
Dyrektor (—) **J. AB.**

Dr. Z. Rakowski
פאר אוירען, נאז, האלז און לונגען-קראנקהייטען
9 קאנסטאנטינער 9 טעלעפאן 127-81
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך א אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10 — 11 און פון 5 —7

איבערצוגעבען
א גוט איינגעפיהרטע
קאלאניאל-געוועלב
מיט א שטוב און קיך. צו ערפאהרען טעלעפא-ניש 230 08 פון 9—7 אוו.

Za Wydawnictwo „Naier Folksblat“, spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat“, Piotrkowska 21.